

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ ХАРЧОВИХ ТЕХНОЛОГІЙ
Навчально-науковий інститут економіки і управління
Кафедра міжнародної економіки

«До захисту в ЕК»

Директор інституту

_____ О.О.Шеремет

«__» _____ 20__ р.

«До захисту допущено»

Завідувач кафедри

_____ С.О.Гуткевич

«__» _____ 20__ р.

Кваліфікаційна робота
на здобуття освітнього ступеня бакалавра
зі спеціальності 056 «Міжнародні економічні відносини»
освітньо-професійної програми «Міжнародна економіка»
на тему: « Національні пріоритети міжнародної економічної діяльності
України»

Виконала

здобувач 4 курсу, групи МЕ 4-9

Корнієнко Ольга Миколаївна

Керівник к.е.н.,

старший науковий співробітник _____ Кобилянська Людмила Миколаївна

Рецензент _____

Засвідчую, що в цій дипломній
роботі немає запозичень із праць
інших авторів без відповідних
посилань
здобувач _____

Київ-2020 р.

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ ХАРЧОВИХ ТЕХНОЛОГІЙ

Навчально-науковий інститут економіки і управління
Кафедра міжнародної економіки
Освітній ступінь «бакалавр»
Спеціальність 056 «Міжнародні економічні відносини»
Освітньо-професійна програма «Міжнародна економіка»

ЗАТВЕРДЖУЮ

Завідувач кафедри

Гуткевич Світлана Олександрівна

«__» _____ 20__ року

ЗАВДАННЯ

НА КВАЛІФІКАЦІЙНУ РОБОТУ ЗДОБУВАЧА

Корнієнко Ольги Миколаївни

(прізвище, ім'я, по батькові)

1. Тема роботи

« Національні пріоритети міжнародної економічної діяльності »

керівник роботи

Кобилянська Людмила Миколаївна кандидат економічних наук, старший науковий співробітник

затверджені теми наказом по інституту від « 10» 02 2020 року №109-КС

2. Строк подання студентом роботи 02.06.2020

3. Інформаційна база

Основоположні законодавчі та нормативно – правові акти та програмні документи державних органів влади України. Використано положення Законів України, звітні дані Державного комітету статистики України, офіційні дані міжнародних організацій, матеріали досліджень та наукові публікації зарубіжних і вітчизняних дослідників, опубліковані у періодичних виданнях та розміщені у мережі Інтернет.

4. Зміст основних положень роботи

Бакалаврська робота складається з 3 основних розділів. У першому розділі розкрито сутність, особливості та форми міжнародної економічної діяльності.

У другому розділі проаналізовано основні національні пріоритети міжнародної економічної діяльності України. У третьому розділі розглянуто стратегічні напрями та шляхи удосконалення міжнародної економічної діяльності.

5. Дата видачі завдання 02.09.2019

6. Календарний план виконання кваліфікаційної роботи

КАЛЕНДАРНИЙ ПЛАН ВИКОНАННЯ КВАЛІФІКАЦІЙНОЇ РОБОТИ

Назва етапів кваліфікаційної роботи	Строк виконання етапів роботи	Примітка
Підготовка I-го розділу	20.12.2019	Виконано
Підготовка II-го розділу	24.02.2020	Виконано
Підготовка III-го розділу	20.03.2020	Виконано
Завершення написання роботи	13-17.04.2020	Виконано
Передзахист дипломних робіт	27- 30.04.2020	Виконано
Здача готової роботи	01-02.06.2020	Виконано

Здобувач _____
(підпис)

/Корнієнко О.М./
(прізвище та ініціали)

Керівник _____
(підпис)

/Кобилянська Л.М./
(прізвище та ініціали)

Анотація

Бакалаврська робота складається з 3 основних розділів. У першому розділі розкрито сутність, особливості та форми міжнародної економічної діяльності. У другому розділі проаналізовано основні національні пріоритети міжнародної економічної діяльності України. У третьому розділі розглянуто стратегічні напрями та шляхи удосконалення міжнародної економічної діяльності. За результатами роботи зроблено висновки щодо національних пріоритетів міжнародної економічної діяльності України та шляхів її удосконалення.

Ключові слова: міжнародна економічна діяльність, національні пріоритети, стратегічні орієнтири, шляхи удосконалення.

ЗМІСТ

ВСТУП.....	5
РОЗДІЛ 1 ТЕОРЕТИЧНІ ОСНОВИ МІЖНАРОДНОЇ ЕКОНОМІЧНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ.....	8
1.1 Сутність, особливості та форми міжнародної економічної діяльності.....	8
1.2 Суб'єкти міжнародної економічної діяльності.....	14
Висновки до розділу 1.....	23
РОЗДІЛ 2 АНАЛІЗ НАЦІОНАЛЬНИХ ПРІОРИТЕТІВ МІЖНАРОДНОЇ ЕКОНОМІЧНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ УКРАЇНИ.....	25
2.1 Аналіз конкурентоспроможності економіки України.....	25
2.2 Характеристика основних форм міжнародної економічної діяльності.....	42
2.3 Участь України у міжнародних економічних організаціях.....	50
Висновки до розділу 2.....	57
РОЗДІЛ 3 СТРАТЕГІЧНІ ПРІОРИТЕТИ РОЗВИТКУ МІЖНАРОДНОЇ ЕКОНОМІЧНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ.....	59
3.1. Стратегічні орієнтири міжнародної економічної діяльності.....	59
3.2 Шляхи удосконалення міжнародної економічної діяльності.....	69
Висновки до розділу 3.....	73
ВИСНОВКИ.....	75
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ.....	78

ВСТУП

Актуальність теми дипломної роботи. Міжнародна економічна діяльність є досить специфічним предметом аналізу, що обумовлюється своєрідним синтезом макро- та мікроекономічних, комерційних і регулятивних її аспектів в умовах України. Така багатоаспектність обумовлена ієрархічністю структури світової економіки, яка передбачає різні рівні взаємодії суб'єктів міжнародних економічних відносин залежно від масштабності, компетенції та ступеня інтернаціоналізації їхньої господарської діяльності. В контексті реалізації національних інтересів міжнародна економічна діяльність є засобом досягнення певних підприємницьких та загальнодержавних цілей у процесі взаємодії з закордонними партнерами. У глобальному масштабі міжнародна економічна діяльність України є невід'ємним елементом системи світової економіки.

Для розвитку сучасних світогосподарських зв'язків характерними є поглиблення міжнародної інтеграції національних економік, їх секторів та окремих регіонів країн, глобалізація конкуренції та уніфікація її форм між основними учасниками міжнародних економічних відносин (МЄВ), посилення впливу діяльності провідних транснаціональних корпорацій (ТНК) на розвиток світового господарства. Особливого значення для країн набуває активна участь у міжнародному поділі праці та інтеграційних процесах шляхом ефективного здійснення зовнішньоекономічної діяльності (ЗЕД), оскільки це є важливим фактором трансформації та розвитку економіки. Таким чином, посилюється важливість вивчення сучасних тенденцій розвитку міжнародної економіки, теоретичних засад становлення глобальних економічних процесів та поглиблення цієї проблематики.

Об'єктивні чинники розвитку світового господарства впливають на форми взаємодії у сфері міжнародної економічної діяльності країн. Кінець ХХ століття приніс остаточне становлення постіндустріальної світогосподарської системи з небаченим нарощуванням хвиль глобалізації і суперечливій взаємодії процесів

регіоналізації. Відбулося різке падіння ролі і статусу держав з низьким рівнем міжнародної конкурентоспроможності і зростання впливу наймогутніших країн, наднаціональних корпорацій та міжнародних інституцій. Країни з транзитивною економікою та країни, що розвиваються, радше пристосовуються до їх вимог, аніж самостійно і активно діють в напрямку реалізації власних інтересів.

В контексті реалізації національних інтересів міжнародна економічна діяльність є засобом досягнення конкретних підприємницьких та загальнодержавних цілей у процесі взаємодії з закордонними партнерами. У глобальному масштабі міжнародна економічна діяльність є невід'ємним елементом системи світової економіки. Ієрархічність структури світової економіки передбачає різні рівні взаємодії суб'єктів міжнародних економічних відносин залежно від масштабності, компетенцій та ступеня інтернаціоналізації їхньої господарської діяльності, відповідно, необхідно визначити пріоритети міжнародної економічної діяльності України, що є запорукою успішного розвитку і процвітання українського суспільства.

Розвиток світової економіки у сучасних умовах характеризується посиленням взаємодії та взаємозалежності між країнами під впливом глобальних економічних процесів. На сьогодні жодна країна не в змозі забезпечити ефективний розвиток національної економіки без зовнішнього сектору. Міжнародне економічне співробітництво країни є об'єктивною основою для формування та реалізації національної економічної моделі.

Об'єктом дипломної роботи є міжнародна економічна діяльність.

Предметом дипломної роботи є національні пріоритети міжнародної економічної діяльності .

Метою дипломної роботи є визначення та аналіз національних пріоритетів міжнародної економічної діяльності України.

Досягнення зазначеної мети зумовило необхідність вирішення наступних завдань :

– розглянуто сутність, особливості та форми міжнародної економічної діяльності;

- охарактеризовано суб'єкти міжнародної економічної діяльності;
- визначено національні пріоритети міжнародної економічної діяльності України;
- з'ясовано участь України у міжнародних економічних організаціях;
- визначено стратегічні орієнтири міжнародної економічної діяльності;
- розкрито шляхи удосконалення міжнародної економічної діяльності.

Методи аналізу дипломної роботи : табличний; економічний; статистичний; порівняльний; абстрактно – логічний; графічний.

Інформаційна база. Основоположні законодавчі та нормативно – правові акти та програмні документи державних органів влади України. Використано положення Законів України, звітні дані Державного комітету статистики України, офіційні дані міжнародних організацій, матеріали досліджень та наукові публікації зарубіжних і вітчизняних дослідників, опубліковані у періодичних виданнях та розміщені у мережі Інтернет.

Структура. Дана дипломна робота складається з вступу, трьох основних розділів, висновків та списку використаних джерел. Повний обсяг дипломної роботи становить 85 сторінок друкованого тексту у тому числі 9 рисунків, список використаної літератури містить 66 джерел.

РОЗДІЛ 1

ТЕОРЕТИЧНІ ОСНОВИ МІЖНАРОДНОЇ ЕКОНОМІЧНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ

1.1 Сутність, особливості та форми міжнародної економічної діяльності

В умовах глобального розвитку світової економіки, який супроводжується зміною пріоритетів у міжнародній економічній взаємодії, загостренням конкуренції між суб'єктами світогосподарських зв'язків, особливого значення набуває національна безпека для усіх країн світу і в особливості для України. Національна безпека є одним із головних національних пріоритетів міжнародної економічної діяльності України.

Міжнародна економічна діяльність є засобом реалізації національних інтересів на міжнародній економічній арені. І з метою забезпечення національних інтересів України її зовнішня політика постійно спрямовується на збереження миру та цілісності країни.

Як зауважує економіст С.В. Бесстужева, міжнародна економічна діяльність – це складна система форм співпраці між державами та суб'єктами господарювання, а також регулювання комерційної діяльності, яка виходить за межі національних кордонів. Це зумовлюється тим, що на її функціональні характеристики своєрідним чином переноситься логіка реалізації мікроекономічних інтересів суб'єктів ринкової діяльності в найбільш широкому розумінні таких інтересів, а також закономірності економічних процесів національного рівня. Крім того, міжнародна сфера економічних відносин створює власні системні характеристики і відбивається практично на всіх сферах підприємницької діяльності та економічної політики уряду кожної країни [13].

Міжнародна економічна діяльність утворює систему господарських зв'язків між національними економіками країн, відповідними суб'єктами господарювання. Вона ґрунтується на міжнародній спеціалізації виробництва та

інтернаціоналізації господарського життя. Можливості, перспективи міжнародної економічної діяльності держави залежать від існуючих (природних, географічних, демографічних) і набутих (виробничих, технологічних) чинників, а також соціальних, національних, етнічних, політичних і етико-правових умов [13].

Міжнародна економічна діяльність охоплює не тільки власне сферу виробничої, комерційної діяльності, отримання і максимізацію індивідуального прибутку та поліпшення власного добробуту в умовах міжнародних економічних відносин, що виступає поняттям зовнішньоекономічної діяльності, але й також поширюється і на державні регулятивні інструменти впливу з метою поліпшення загальних умов господарювання як з боку національних урядів, спеціалізованих інститутів, так і з боку міжнародних організацій, тому є поняттям більш широким, ніж поняття «зовнішньоекономічна діяльність» [14].

У сучасній економічній літературі не завжди розмежовуються поняття «міжнародна економічна діяльність» і «зовнішньоекономічна діяльність», що цілком зрозуміло – в основі цих понять лежить трансграничний характер відносин між їх суб'єктами. Так, у Законі України "Про зовнішньоекономічну діяльність" зазначено, що: "...зовнішньоекономічна діяльність – це діяльність суб'єктів господарської діяльності України та іноземних суб'єктів господарської діяльності, заснована на взаємовідносинах як на території України, так і за її межами..." Отже, зовнішньоекономічна діяльність обмежується суто виробничими та комерційними відносинами, в той час як міжнародна економічна діяльність охоплює і виробничо-комерційну діяльність, і сферу її регулювання. Регулятивний механізм міжнародної економічної діяльності складається з суб'єктів різного рівня впливу – національних, спеціалізованих, міжнародних, методів та інструментів, які є специфічними для кожної сфери міжнародної економічної взаємодії. Комплексний характер міжнародної економічної діяльності дозволяє визначати її як процес, як систему, як сферу діяльності [13].

За визначеннями фахівців, міжнародна економічна діяльність (МЕД) – це: сукупність економічних відносин між національними та іноземними суб'єктами господарювання у торговельній, інвестиційній, інноваційній, валютно-кредитній та фінансовій сферах, регулювання яких здійснюється в рамках національного законодавства та укладених міждержавних угод; система дій і рішень, пов'язаних з формуванням, розвитком та реалізацією конкурентних переваг країни як суб'єкта світогосподарських зв'язків; сфера реалізації державної зовнішньоекономічної стратегії.

Міжнародна економічна діяльність є цілісною системою господарських зв'язків між національними економіками різних країн, суб'єктами господарського життя, а також між міжнародними організаціями, яка має характерні лише для себе взаємозв'язки, закономірності та реалізує ті специфічні інтереси, які пов'язані з використанням переваг міжнародного співробітництва, поділу праці та факторного розміщення [14] .

На думку професора Д. І. Тюпи, міжнародна економічна діяльність є гомогенною (цілісною) системою господарських зв'язків між національними економічними системами різної географічної належності, утворених суб'єктів господарювання, а також міжнародними організаціями, які мають характерні лише для себе зв'язки, що реалізуються у певних причинно-наслідкових зв'язках, які мають тенденцію до відтворення у певних умовах з використанням переваг міжнародного поділу праці та факторного переміщення [59].

Міжнародна економічна діяльність – це також процес адаптації економіки до системи світового господарства.

Включення України в систему міжнародного поділу праці припускає вбудовування національного відтворювального комплексу у світове господарство і закріплення його спеціалізації. Діяльність українських підприємств на зовнішньому ринку як самостійно господарюючих суб'єктів сприяє пристосуванню економіки до системи світогосподарських відносин, формуванню економіки відкритого типу. Взаємодія фірм, корпорацій з іншими

країнами набула за останні роки бурхливого розвитку, що обумовило потребу визначення специфіки міжнародної економічної діяльності України [59].

Значення феномену міжнародної економічної діяльності не є однозначним. У разі застосування невважених підходів у регулюванні, втрати керованості процесами співпраці зовнішній фактор може послужити причиною дестабілізації економіки, така небезпека актуальна для України. Тому значущим є питання забезпечення сталого розвитку економічної системи, що зумовлює вибір тих чи інших форм, моделей та принципів міжнародної економічної діяльності України, досягнення нової якості зовнішньої торгівлі, набуття достойного місця у системі міжнародного поділу праці [7].

Існує три групи принципів міжнародної економічної діяльності [13]:

1) загальні принципи – це сукупність загальновизнаних у міжнародній економіці правил організації міжнародних економічних відносин. До них відносять:

а) науковість – розвиток міжнародної економічної діяльності повинен відповідати об'єктивним економічним законам;

б) системність – означає, що міжнародна економічна діяльність є цілісною системою, складовими елементами якої є її форми, а суб'єктом виступає держава в особі її органів;

в) взаємовигідність – означає, що міжнародна економічна діяльність сприяє реалізації власних економічних інтересів і врахуванням інтересів країн-партнерів;

2) специфічні принципи, викладені в міжнародних правових актах, є обов'язковими для виконання всіма державами, що їх підписали.

Так, у "Хартії економічних прав і обов'язків держав" зазначені такі принципи: суверенітет, територіальна цілісність і політична незалежність держав, взаємна і справедлива вигода, мирне регулювання суперечок, міжнародне співробітництво з метою розвитку;

3) національні принципи закріплюються в законодавчих актах країни. Відповідно до Закону України "Про зовнішньоекономічну діяльність" виокремлюються такі принципи:

– принцип суверенітету народу України, який полягає у виключному праві народу України самостійно і незалежно здійснювати зовнішньоекономічні операції на території України відповідно до чинного законодавства;

– принцип свободи зовнішньоекономічного підприємництва передбачає добровільний вибір контрагента, форми співробітництва, право власності на всі отримані суб'єктами зовнішньої економічної діяльності результати цієї діяльності;

– принцип юридичної рівності та недискримінації полягає у дотриманні рівних прав та обов'язків усіх суб'єктів перед законом, а також недопустимість незаконних обмежень і протидій з боку яких-небудь суб'єктів зовнішньої економічної діяльності;

– принцип верховенства закону визначає, що зовнішня економічна діяльність регулюється тільки законами України. Тому використання підзаконних актів, що створюють менш сприятливі умови для функціонування суб'єктів зовнішньої економічної діяльності, неприпустиме;

– принцип захисту інтересів суб'єктів підприємницької діяльності як на території України, так і за її межами;

– принцип еквівалентності обміну передбачає виключення демпінгу при здійсненні експортно-імпортних операцій. Згідно з Законом України "Про зовнішньоекономічну діяльність" у країні передбачається запровадження наступних правових режимів для іноземних суб'єктів господарської діяльності [11].

Національний режим – це режим, який передбачає встановлення рівних прав для національних і іноземних суб'єктів господарської діяльності без будь-яких винятків та особливих положень.

Спеціальний режим – це режим, який застосовується до територій спеціальних економічних зон і до територій митних союзів, до яких входить Україна.

Режим найбільшого сприяння – це режим, який застосовується у зовнішньоторговельній сфері та передбачає надання іноземним суб'єктам господарської діяльності обсяг прав, преференцій та пільг щодо мит, податків та зборів, якими користуються та/або будуть користуватися іноземні суб'єкти господарської діяльності будь-якої іншої держави, якій надано згаданий режим[11].

Винятком є випадки, коли зазначені мита, податки, збори та пільги по них встановлюються в рамках спеціального режиму.

Міжнародна економічна діяльність України здійснюється в таких формах [11]:

- міжнародна торгівля товарами – це сукупний вартісний товарооборот між країнами в системі світогосподарських зв'язків;
- міжнародна торгівля послугами – це сукупність торговельних відносин між країнами з надання транспортних, інформаційних, туристичних, фінансових, страхових та інших послуг;
- міжнародний рух капіталів – це процес трансграничного переміщення капіталів, обумовлений різною забезпеченістю країн матеріальними, фінансовими, грошовими ресурсами для створення матеріальних благ та забезпечення розширеного відтворювального процесу;
- міжнародне науково-технічне співробітництво – це процес міждержавного трансферу технологій на комерційній чи некомерційній основі;
- міжнародні валютно-фінансові відносини – це сукупність економічних відносин між країнами у валютній та фінансовій сферах;
- міжнародні кредитні відносини – це сукупність економічних відносин між країнами з надання фінансових активів на умовах терміновості, зворотності, платності;

- міжнародна міграція робочої сили – це процес міждержавного переміщення робочої сили терміном більше одного року, обумовлений економічними та неекономічними причинами;
- співробітництво країни з міжнародними економічними організаціями;
- участь країни у вирішенні таких глобальних проблем світової економіки, як демографічної, продовольчої, екологічної, ядерної безпеки, боротьби з тероризмом.[13]

Слід враховувати, що саме сфера міжнародної економічної діяльності містить чималий простір для застосування суб'єктивних методів впливу на економічну ситуацію як з боку підприємницьких структур, так і уряду. Особливо це проявляється нині, коли активно формуються глобальні, регіональні інтеграційні об'єднання як на рівні держав, так і в сфері бізнесу[14].

1.2 Суб'єкти міжнародної економічної діяльності

За визначенням фахівця С.В. Бесстужевої, міжнародна економічна діяльність реалізується в комплексі численних форм співробітництва різних країн, виробничих, торговельно-комерційних контактів, які виходять за межі окремих держав, а також засобів регулювання з боку владних інститутів. З одного боку, міжнародна економічна діяльність України складається з проблематики комерційної діяльності господарських агентів, а з іншого – її наповнює право- та нормотворчість відповідних регулюючих, некомерційних інститутів [11].

У міжнародній економічній діяльності беруть участь відповідні суб'єкти: держави, інтеграційні об'єднання країн, транснаціональні корпорації, міждержавні організації, союзи підприємців, фірми й окремі особи.

Держава як носій влади, власник і розпорядник власності, великих фінансових коштів є звичайним і особливим "суспільним" підприємцем. Водночас вона впливає на національну економіку через бюджетну, кредитну,

грошову, валютну політику. Разом з короткостроковим регулюванням використовуються довгострокові важелі, проводиться відповідна науково-технічна, інноваційна, структурна політика, стимулюється подолання регіональних відмінностей, підвищення конкурентоспроможності національних суб'єктів господарювання [11].

Отже, міжнародна економічна діяльність – це сукупність дій різноманітних суб'єктів, у процесі яких вони вступають в активні міжнародні економічні відносини.

Суб'єкти міжнародної економічної діяльності – це учасники, які здатні відносно незалежно і активно діяти з метою реалізації своїх переважно економічних інтересів.

До суб'єктів міжнародної економічної діяльності належать [24]:

1. Фізичні особи (наділені правоздатністю та дієздатністю, переважно виступають як комерсанти або підприємці);

2. Юридичні особи – це об'єднання, які наділені відокремленим майном, діють від свого імені і в межах свого майна, мають права та обов'язки і від свого імені виступають як сторона громадських відносин; тобто це фірми та організації, які займаються зовн-ек діяльністю). Специфічними суб'єктами МЄВ є міжнародні підприємства: багатонаціональні корпорації та міжнародні спільні підприємства;

3. Держава – суверенне утворення, яке володіє верховною владою на своїй території та незалежністю відносно до інших держав. Інститути: Міністерство іноземних справ, Міністерство зовнішньої торгівлі, Центральний банк країни.

4. Міжнародні організації – формування та об'єднання, які приймають участь в МЄВ залежно від цілей, завдань та напрямків їх діяльності. Міжнародні організації, які систематизують за: юридичною природою (міжурядові, позаурядові); складом учасників (універсальні, регіональні); масштабами діяльності (загального характеру, спеціальної компетенції) тощо [24].

Міжнародна економічна діяльність країни здійснюється як національними, так і іноземними суб'єктами, які мають власні цілі, інтереси,

відповідно до яких формуються напрями, форми, види економічного співробітництва та відповідний механізм його регулювання [27].

У зв'язку з цим особливого значення набуває класифікація суб'єктів МЕД, яка здійснюється за двома критеріями – рівнем взаємодії та характером економічних інтересів.

Залежно від рівня міжнародної взаємодії виокремлюють [24]:

- 1) суб'єктів мікроекономічного рівня;
- 2) суб'єктів макроекономічного рівня;
- 3) суб'єктів міжнародного рівня.

Залежно від характеру економічних інтересів можна виокремити:

1) суб'єктів підприємницької сфери, економічні інтереси яких фокусуються на отриманні певних економічних переваг у міжнародному співробітництві;

2) суб'єктів регулятивної сфери, інтереси яких зосереджені на регулюванні міжнародних економічних відносин;

3) суб'єктів підприємницької і регулятивної сфери, які мають економічні інтереси в обох сферах та виконують подвійні функції.

Ключовим стрижнем міжнародної економічної взаємодії є суб'єкти мікроекономічного рівня, бо саме на цьому рівні реалізують свої економічні інтереси виробники товарів та послуг, які опосередковують процес інтернаціоналізації господарського життя. На мікрорівні діють як суб'єкти підприємницького, так і регулятивного комплексу [27].

У Законі України "Про зовнішньоекономічну діяльність" № 959 від 16.04.1991 року визначається, що суб'єктами МЕД в Україні є [60]:

а) фізичні особи – суб'єкти підприємницької діяльності – України, громадяни республік колишнього СРСР, іноземні громадяни й особи без громадянства, що мають громадянську правоздатність і дієздатність відповідно до законів України і які постійно проживають на території України;

б) юридичні особи, зареєстровані як такі в Україні і що мають постійне місцеперебування на території України, у тому числі юридичні особи, майно

і/або капітал яких знаходяться цілком у власності іноземних суб'єктів господарської діяльності;

в) об'єднання фізичних, юридичних і фізичних та юридичних осіб, що не є юридичними особами відповідно до законів України, але мають постійне місцезнаходження на території України, яким цивільно-правовими законами України не заборонено здійснювати господарську діяльність;

г) структурні одиниці суб'єктів господарської діяльності республік колишнього СРСР, іноземних суб'єктів господарської діяльності, що не є юридичними особами відповідно до законів України (філії, відділення), але мають постійне місцезнаходження на території України;

д) спільні підприємства за участю суб'єктів господарської діяльності, зареєстровані як такі в Україні і що мають постійне місцезнаходження на території України [60].

Усі суб'єкти МЕД України мають право відкривати свої представництва на території інших держав відповідно до їх законодавства [27].

Слід вказати на те, що суб'єкти мікрорівня можуть мати як мононаціональну, так і транснаціональну природу, бо до цього рівня належать і транснаціональні корпорації.

Основними цілями суб'єктів мікрорівня є:

- 1) отримання максимального прибутку;
- 2) розширення ринків збуту;
- 3) розширення виробництва, підвищення його технологічного рівня шляхом розробки або придбання нових технологій та інноваційної продукції, висококваліфікованих кадрів;
- 4) підвищення ефективності міжнародної інвестиційної діяльності;
- 5) формування гнучкої зовнішньоекономічної стратегії з урахуванням особливостей зовнішньоекономічної політики країн, кон'юнктури світових ринків, характеру та рівня конкуренції на них тощо.

До суб'єктів регулятивного комплексу слід віднести аудиторські, юридичні, консалтингові фірми, які сприяють реалізації цілей суб'єктів

підприємницького комплексу через надання певних консультацій, проведення ініційованих останніми перевірок, виконання послуг професійного характеру.

Суб'єктами регулятивно-підприємницького комплексу є фінансово-кредитні установи (банки, інвестиційні компанії, інвестиційні фонди, кредитні спілки, страхові компанії, іпотечні компанії тощо), які виконують і підприємницькі, і регулятивні функції.

Макроекономічний рівень – комплекс різнотипних макросуб'єктів міжнародної економічної діяльності можна розглядати як певну системну цілісність, яка, у свою чергу, поділяється на складові [11].

Такий підхід зумовлюється, з одного боку, органічною структурною належністю цих суб'єктів до державного апарату, а з іншого – їхніми реальними цілями.

У Законі України «Про зовнішньоекономічну діяльність» № 959 від 16.04.1993 року встановлено, що, крім самих суб'єктів міжнародної економічної діяльності України на мікрорівні, які самі створюють правове поле через укладення відповідних координаційних угод, у регулюванні міжнародної економічної діяльності беруть участь [60]:

1. Україна як держава в особі її органів у межах їх компетенції;
2. Недержавні органи управління економікою (товарні, фондові, валютні біржі, торговельні палати, асоціації, спілки та інші організації координаційного типу).

Отже, у структурі державного апарату заведено виділяти такі класифікаційні групи органів:

1. Загальнодержавні – Верховна Рада, Президент, Кабінет Міністрів;
2. Координаційні – Міністерство розвитку економіки, торгівлі та сільського господарства України, Національний банк, Міністерство фінансів та ін.;
3. Галузеві – міністерства та відомства, які відповідають за діяльність окремих секторів, галузей економіки;
4. Територіальні – регіональні, місцеві органи влади;

5. Спеціалізовані функціональні — інститути, які у своїй діяльності керуються національними інтересами, підтримуючи національних учасників міжнародного співробітництва [60].

На між- або наддержавному рівні суб'єктами є всі міжнародні організації – ЄС, група СБ, ЄБРР, МВФ [11].

З метою розв'язання конкретних завдань міжнародного співробітництва державами створюються міжнародні організації та об'єднання, які можуть бути суб'єктами регулювання міжнародної економічної діяльності або її регіональними агентами. Дедалі більшого значення набувають ті міжнародні організації, які покликані сприяти розв'язанню глобальних гуманітарних, соціокультурних, екологічних та інших проблем.

Україна є суб'єктом світогосподарських зв'язків і тому її міжнародна економічна діяльність регламентується не тільки національним законодавством, але й нормами міжнародного права, які формуються через укладання багатосторонніх міждержавних угод. [10]

Тому особливо актуальним є включення до суб'єктів міжнародної економічної діяльності держави суб'єктів міждержавного рівня, до яких відносять такі :

1. Світова організація торгівлі (СОТ) створена у 1995 році на основі Генеральної угоди про тарифи та торгівлю (ГАТТ) з метою поглиблення лібералізації міжнародної торгівлі, боротьби з дискримінацією у міжнародному економічному співробітництві країн, забезпечення вільного доступу до національних ринків і джерел сировини. Членства в СОТ Україна набула у 2008 році [11].

2. Конференція Організації Об'єднаних Націй з торгівлі й розвитку – ЮНКТАД (United Nations Conference on Trade and Development – UNCTAD) – була створена у 1964 році для стимулювання розвитку міжнародного економічного співробітництва країн, що розвиваються та забезпечення їх доступу на світові ринки. На сьогодні членами ЮНКТАД є 186 країн, серед яких і Україна [44].

3. Міжнародний валютний фонд (МВФ) – міжурядова фінансово-кредитна організація, яка має статус спеціалізованого закладу ООН. На сьогодні МВФ є основною міжнародною організацією, специфіка діяльності якої порівняно з іншими міжурядовими організаціями полягає у виконанні ним одночасно функцій регулювання, фінансування, нагляду та консультивання країн-членів у сфері валютно-фінансових відносин. Головним завданням МВФ є скорочення тривалості та зменшення неврівноваженості у міжнародному балансі розрахунків членів, забезпечення стабільності валютних курсів. До основних функцій МВФ відносять: кредитування; сприяння розвитку міжнародного валютно-фінансового співробітництва розширенню та збалансованому зростанню обсягів міжнародної торгівлі з метою досягнення високого рівня зайнятості та реальних прибутків; зміцнення виробничого потенціалу країн-членів; стабілізація грошових обмінних курсів; сприяння стабільності валют та уникнення їх конкурентної девальвації; участь у створенні багатосторонньої системи платежів та усунення валютних обмежень; підтримка рівноваги платіжних балансів країн-членів. Членами МВФ є 185 країн світу (Україна з 1992 року) [44].

4. Світовий банк – багатобічна кредитна установа, що складається з п'яти тісно пов'язаних між собою інститутів, загальною метою яких є підвищення рівня життя в країнах, що розвиваються, за рахунок фінансової допомоги розвинених країн [11].

У групу Світового Банку входять:

1) Міжнародний банк реконструкції й розвитку (МБРР), метою якого є надання кредитів країнам з середнім і вище за середній рівнем доходу на душу населення;

2) Міжнародна асоціація розвитку (МАР) заснована у 1960 році. Її мета – надання особливо пільгових кредитів найбільш біднішим країнам, що розвиваються, які не в змозі брати кредити у Всесвітньому банку;

3) Міжнародна фінансова корпорація (МФК) заснована у 1956 році, метою якої є сприяння економічному зростанню в країнах, що розвиваються, шляхом надання підтримки приватному сектору;

4) Багатостороннє агентство з гарантій інвестицій (БАГІ), створене у 1988 році. Мета агентства – заохочення іноземних інвестицій у країнах, що розвиваються, шляхом надання гарантій іноземним інвесторам від втрат, викликаних некомерційними ризиками;

5) Міжнародний центр урегулювання спірних питань щодо інвестицій (МЦУІС) заснований в 1966 році для стимулювання збільшення обсягів міжнародних прямих та портфельних інвестицій шляхом надання послуг по арбітражному розгляду й урегулюванню суперечок між урядами й іноземними інвесторами. Його цілями є консультування, наукові дослідження, надання інформації про інвестиційне законодавство. Слід зазначити, що Світовий банк і МВФ – це юридично самостійні організації з різними відповідно до їх функціонального призначення цілями, але Світовий банк займається валютно-фінансовими і кредитними проблемами тільки країн-членів МВФ. Окрім цього, Світовий банк надає кредити країнам за цільовими програмами соціально-економічного розвитку, а МВФ – для подолання дефіциту платіжного балансу та врегулювання курсу національної валюти. Кредити Світового банку є середньо- та довгостроковими, в той час як кредити МВФ – переважно коротко- та середньостроковими. Особливістю кредитування МВФ є встановлення обов'язкових вимог для країн-позичальників, виконання яких забезпечить їм доступ до зовнішнього фінансування [11].

6) Економічна і соціальна рада ООН (ЕКОСОП) – головний координуючий орган ООН у сфері економіки, соціальних відносин, екології, охорони здоров'я, культури, науки й освіти.

7) Комісія ООН з прав міжнародної торгівлі є основним правовим органом ООН, заснований у 1966 році. В рамках даної організації розробляються уніфіковані, тобто прийнятні для переважної більшості країн, міжнародні правові норми у торговельній сфері; здійснюється координація діяльності

міжнародних організацій у сфері регулювання міжнародного торговельного співробітництва; організовуються конференції та засідання з метою розроблення нових конвенцій у сфері правового регулювання міжнародних торговельних відносин [44].

8) Світова організація інтелектуальної власності (СОІС), яка є спеціалізованою установою ООН, створена у 1970 році. Членами СОІС є 156 країн, сферою діяльності – промислова власність та авторські права. Основними цілями організації є: стимулювання та удосконалення охорони інтелектуальної власності у світі, включаючи удосконалення національних законодавств різних країн та надання зацікавленим країнам юридичної та технічної допомоги у цих питаннях; адміністративне управління існуючими союзами у сфері охорони інтелектуальної власності 43 та співробітництво з міжнародними і національними організаціями; заохочення укладання міжнародних угод з метою покращення системи охорони інтелектуальної власності; надання консультацій, підготовка кадрів у рамках програм міжнародного технічного сприяння країнам, що розвиваються [44].

9) Міжнародна організація праці (МОП) є найдавнішою міжнародною організацією, створеною у 1919 році у складі Ліги націй, а з 1946 року стала спеціалізованим закладом ООН. До складу МОП входять 170 країн, у тому числі і Україна. Основне призначення даної організації полягає у розробці конвенцій щодо забезпечення прав та умов праці мігрантів, виконання країнами-експортерами та країнами-імпортерами зобов'язань з забезпечення рівних прав мігрантів у країні перебування, легалізацію їх діяльності, можливість підвищення кваліфікації або отримання професії, соціального захисту [11].

10) У системі регулювання міжнародної міграції робочої сили значну роль відіграє і Міжнародна організація з міграцій (МОМ), яка була створена у 1949 році з метою забезпечення упорядкованої та планової міжнародної міграції. Міжнародна організація з міграції є однією з міжнародних організацій, яка здійснює постійний моніторинг міграційних потоків у світі – за обсягами та структурою, визначає основні світові центри тяжіння робочої сили, основні

напрями міжнародних міграційних потоків, виявляє нелегальних мігрантів, виявляє та розглядає випадки трудового рабства та розробляє відповідні конвенції, спрямовані на боротьбу з негативними проявами міжнародної міграції робочої сили. [12]

Висновки до розділу 1

На основі проведеного аналізу теоретичних основ міжнародної економічної діяльності її форм та суб'єктів були зроблені наступні висновки:

Міжнародна економічна діяльність є цілісною системою господарських зв'язків між національними економіками різних країн, суб'єктами господарського життя, а також між міжнародними організаціями, яка має характерні лише для себе взаємозв'язки, закономірності та реалізує ті специфічні інтереси, які пов'язані з використанням переваг міжнародного співробітництва, поділу праці та факторного розміщення.

Охарактеризовано основні форми міжнародної економічної діяльності, серед них : міжнародна торгівля товарами; надання міжнародних послуг; транскордонний рух капіталів; міжнародний кредит; міжнародні валютно-фінансові відносини; міжнародна міграція робочої сили; участь у діяльності міжнародних економічних організацій; міжнародне співробітництво у виробничих, науково-технічних сферах. Розглянуто класифікацію суб'єктів міжнародної економічної діяльності в залежності від рівня міжнародної взаємодії : суб'єкти мікроекономічного рівня; суб'єкти макроекономічного рівня; суб'єкти міжнародного рівня.

Залежно від характеру економічних інтересів можна виокремити: суб'єкти підприємницької сфери, економічні інтереси яких фокусуються на отриманні певних економічних переваг у міжнародному співробітництві; суб'єкти регулятивної сфери, інтереси яких зосереджені на регулюванні міжнародних економічних відносин; суб'єкти підприємницької і регулятивної сфери, які мають економічні інтереси в обох сферах та виконують подвійні функції.

РОЗДІЛ 2 АНАЛІЗ НАЦІОНАЛЬНИХ ПРІОРИТЕТІВ МІЖНАРОДНОЇ ЕКОНОМІЧНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ

2.1 Аналіз конкурентоспроможності економіки України

В умовах глобального розвитку світової економіки, який супроводжується зміною пріоритетів у міжнародній економічній взаємодії, загостренням конкуренції між суб'єктами світогосподарських зв'язків, особливого значення набуває ефективна інтеграція країни у систему світового господарства. Міжнародна економічна діяльність України є засобом реалізації національних інтересів на міжнародній економічній арені. В умовах трансформації національної економіки міжнародне співробітництво є одним з основних чинників сучасного соціально-економічного розвитку України, що і обумовлює необхідність поглибленого дослідження напрямів її міжнародної економічної діяльності [11].

За даними Всесвітнього економічного форуму (ВЕФ), Україна в 2019 році втратила декілька позицій в Індексі глобальної конкурентоспроможності й опустилася на 85-те місце серед 141 країни, порівняно з 2018 роком (рис. 2.1).

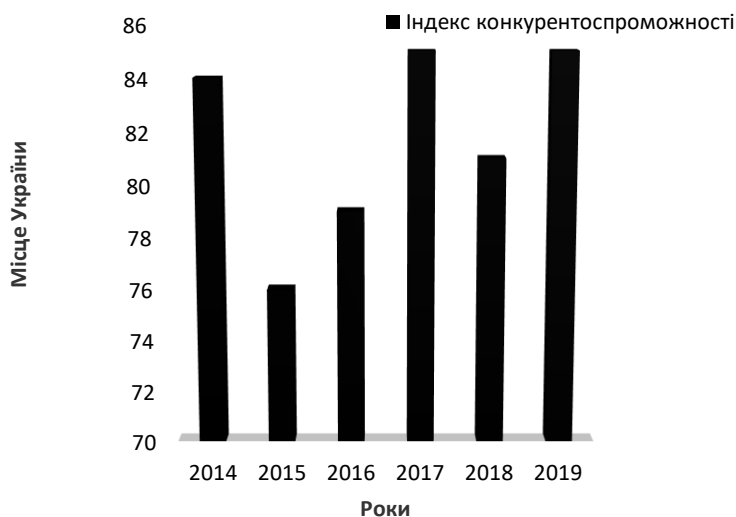

Рис.2.1 Динаміка індексу конкурентоспроможності України 2014 - 2019 рр.

Джерело : розроблено на основі даних [34]

Проблеми вітчизняного виробничого сектору все ще зумовлені наслідками накопичених у попередній час негативних факторів. Ідеться насамперед про відсутність ґрунтованої на захисті національних інтересів економічної та торговельної політики, і як наслідок – про прогресуючу втрату конкурентоспроможності української продукції як на зовнішньому, так і на внутрішньому ринках (табл. 2.1).

Таблиця 2.1

Позиції України та деяких країн світу за Індексом глобальної конкурентоспроможності за 2014–2018 рр.

Країна	2014 – 2015 (зі 144 країн)		2015 – 2016 (зі 140 країн)		2016 – 2017 (зі 138 країн)		2017 – 2018 (зі 137 країн)	
	місце	індекс	місце	індекс	місце	індекс	місце	індекс
Швейцарія	1	5,70	1	5,76	1	5,81	1	5,86
США	3	5,50	3	5,61	3	5,70	2	5,85
Сінгапур	2	5,60	2	5,68	2	5,72	3	5,71
Нідерланди	8	5,50	5	5,50	4	5,57	4	5,66
Німеччина	5	5,50	4	5,53	5	5,57	5	5,65
Гонконг	7	5,50	7	5,46	9	5,48	6	5,53
Швеція	10	5,40	9	5,43	6	5,53	7	5,52
Великобратанія	9	5,40	10	5,43	7	5,49	8	5,51
Японія	6	5,50	6	5,47	8	5,48	9	5,49
Фінляндія	4	5,50	8	5,45	10	5,44	10	5,49
Росія	53	4,40	45	4,44	43	4,51	38	4,64
Україна	76	4,10	79	4,03	85	4,00	81	4,11

Джерело : розроблено на основі даних [34]

Отже, одним із національних пріоритетів міжнародної економічної діяльності залишається збільшення конкурентоспроможності економіки України, завдяки таким заходам як покращення якості українських товарів та

послуг, розширення їх асортименту; збільшення обсягів та розширення статей експорту (рис. 2.2), зменшення імпорту в Україну (рис 2.3) і впровадження політики імпортозаміщення, забезпечення енергетичними ресурсами.

Висока якість вітчизняної продукції сприятиме формуванню позитивного міжнародного іміджу України, що є передумовою інтеграції держави в європейські структури та світову економічну систему. Висока якість продукції та послуг сприяє встановленню рівноправних та взаємовигідних стосунків з іншими країнами і регіональними об'єднаннями.

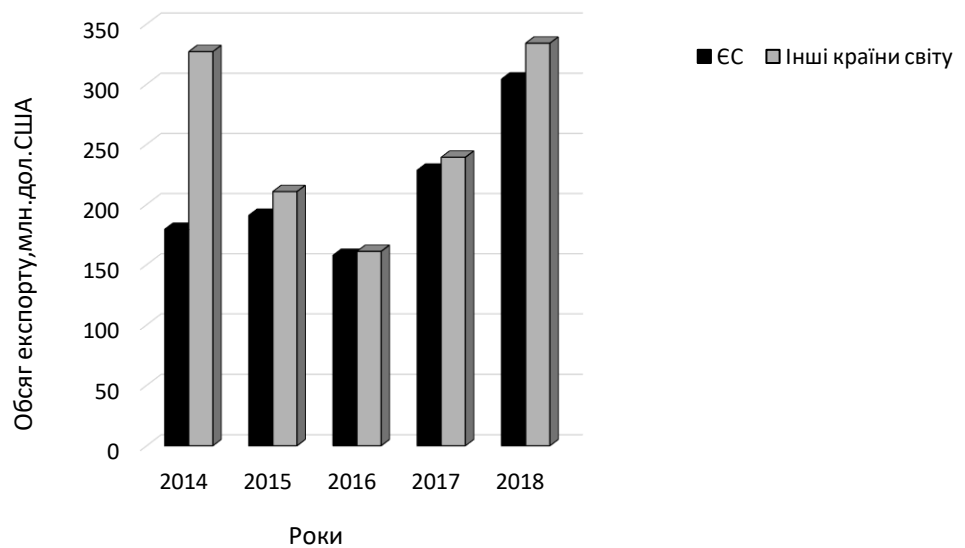

Рис.2.2 Динаміка обсягу експорту товарів та послуг за 2014 – 2018 рр.,млн. дол.США

Джерело : розроблено на основі даних [34]

Зовнішньоторговельна діяльність України зберегла негативні довгострокові структурні тенденції в експорті/імпорті товарів і послуг, серед яких [10]:

- переважно сировинна спрямованість експорту, превалювання матеріаломісткого обладнання в експорті продукції машинобудування;
- нераціональність товарної структури імпорту;
- деформована географічна структура експорту та імпорту, аж до монопольної залежності від окремих країн;
- вкрай нерівномірне розміщення експортного потенціалу України.

На зовнішню торгівлю впливали й такі несприятливі фактори:

- неконкурентоспроможність більшості підприємств, товарів у якісно нових умовах зовнішньої торгівлі;
- велика зовнішня заборгованість, в тому числі пов'язана з експортно-імпоротною діяльністю останніх років;
- недієва система митного контролю;
- нерегульованість торговельно-економічних відносин з країнами «ближнього зарубіжжя» і, насамперед, з РФ;
- нерозвиненість інфраструктури зовнішньоекономічної діяльності, у тому числі інформаційної;
- кадрова незабезпеченість на всіх рівнях здійснення і регулювання зовнішньоекономічної діяльності [10].

Одним з надзвичайно важливих завдань є зменшення обсягів імпорту в Україну (рис. 2.3) і впровадження поміркованої політики імпортозаміщення, тому що останні декілька років Україна має від'ємне сальдо торговельного балансу;

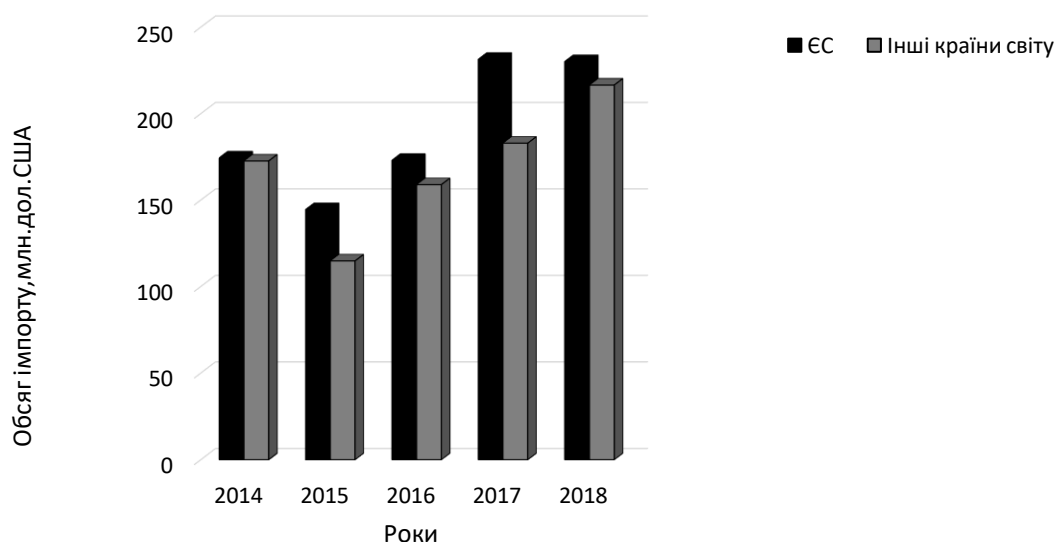

Рис. 2.3 Динаміка обсягів імпорту товарів та послуг за 2014 – 2018 рр., млн. дол.США

Джерело : розроблено на основі даних [34]

Вигоду від імпортозаміщення отримують ті вітчизняні галузі, які нездатні

конкурувати з дешевшою або якіснішою імпортною продукцією. Переорієнтування на економіку на основі послуг є можливою альтернативою імпортозаміщення та одним із важливих заходів підвищення конкурентоспроможності.

Негативне сальдо зовнішньої торгівлі товарами за 2019 рік становило майже 7,1 млрд доларів, на 549,9 млн доларів більше у порівнянні з минулим роком(рис.2.4) [34].

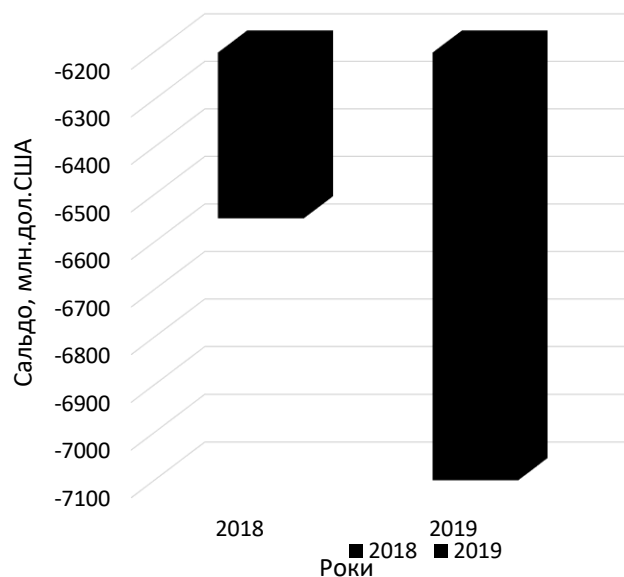

Рис. 2.4 Сальдо торговельного балансу України, 2018 – 2019 рік (млн.дол. США)

Джерело : розроблено на основі даних [34]

Аналіз торговельного балансу свідчить про те, що за 2019 рік експорт товарів становив 37092,6 млн дол. США, або 107,4% порівняно із 2018 роком, імпорт – 44191,3 млн дол., або 107,5%. Негативне сальдо склало 7098,7 млн дол. (за 2018 рік також негативне – 6548,8 млн дол.) [34].

Серед пріоритетів – забезпечення України енергетичними ресурсами. Держава не використала власний потенціал, зокрема енергетичний: Україна посідає 3-тє місце в Європі за обсягами доведених запасів природного газу, тим не менше є залежною від їх імпорту. Країна могла б вийти на самозабезпечення газом упродовж 5 років і згодом почати експортувати його у Європу, проте через

неефективний державний менеджмент та державну політику Україна не може цього здійснити, необхідно покращити ефективність цих напрямів та розробити стратегію, перш за все в економічному секторі [61].

Імпорт основних видів палива – природного газу, нафти, а останнім часом й вугілля, затягування України в геополітичні війни – ставить українську економіку в скрутне становище, хоча в державі є всі передумови для набуття енергетичної незалежності. Такі обставини роблять паливо-енергетичний комплекс (ПЕК) України повністю залежним від іноземних держав та компаній, що в свою чергу робить українську економіку заручницею. Сьогодні актуальність питання державного управління енергоресурсами, як ніколи, висока. Підігривається вона складною внутрішньо економічною ситуацією України та фактичною руйнацією мирних взаємовідносин держави з нашим донедавна головним імпортером енергоресурсів – Російською Федерацією.

Ці фактори прямо викликають необхідність негайної перебудови енергетичного ринку України, якісного та ефективного підходу державних управлінців для пошуку нових, в першу чергу відновлюваних, джерел енергозабезпечення, впровадження сучасних енергозберігаючих технологій та, безумовно, максимізації енергоефективності економіки.

У структурі загального споживання газу країною імпорту має бути мінімальним, а якщо він і присутній, то, щоб не допустити маніпуляцій і шантажу з боку постачальників, повинно існувати не менше трьох джерел постачання.

В цьому сенсі, можна виділити три найбільш реальних шляхи вирішення проблеми з забезпеченням енергетичної незалежності нашої держави від російської сторони [61].

По-перше, підвищити рівень енергетичної безпеки дозволить застосування більш жорсткої системи контролю в рамках внутрішньої політики, що має забезпечити надійність і безперебійність поставок з боку РФ, виключаючи будь-які політичні та інші мотиви. Але, мабуть, найближчим часом ситуацію навряд чи вдасться кардинально змінити за рахунок виключно

координації внутрішньополітичних зусиль. По-друге, знайти нових імпортерів енергії, що здійснюватимуть постачання за нижчими цінами, ніж є сьогодні. І по-третє, ймовірніше, розвивати нетрадиційні види енергії, для яких існують сприятливі умови.

Тому всебічне використання відновлювальних джерел енергії (ВДЕ), які мають величезні ресурси, є одним з пріоритетних напрямків розвитку енергетики ХХІ ст. Це дозволить в подальшому знизити негативний вплив енергетики на довкілля, підвищити енергетичну і екологічну безпеку. Крім того, ця галузь мало не єдина, що демонструє позитивну динаміку розвитку і є привабливою для інвестування, незважаючи на тривалу світову кризу. Саме тому останні роки стали рекордними для відновлювальних джерел енергії [61].

Україна має значний потенціал альтернативної та відновлюваної енергетики, проте, необхідно забезпечити стабільні політичні та економічні умови розвитку сектору відновлюваної енергетики, розробити національні і регіональні програми та нормативно-правові акти для реалізації та гарантування на державному рівні розвитку цього енергетичного потенціалу. Пріоритетним є збільшення частки ВДЕ – за рахунок використання потенціалу вітрової та сонячної енергії можливо забезпечити до 17-23%, біоенергетики – 10 %, малих гідроелектростанцій – 2-3 % загального виробництва електричної енергії в Україні - так вважають в Українській асоціації відновлюваної енергетики. Необхідно також зазначити, що для реалізації потенціалу країни у ВДЕ має бути реалізована поступова відмова від дотацій на купівлю органічного палива (в першу чергу – газу) та забезпечення стабільного курсу підтримки виробникам енергії, постачальникам і виробникам устаткування для сектору відновлюваної енергетики, що є сьогодні головними пріоритетами політичного та державного управління в Україні [61].

Відновлювальні джерела енергії мають принципові відмінності, тому їх ефективне використання стає можливим на основі науково розроблених принципів перетворення ВДЕ у види, необхідні споживачам. У навколишньому середовищі завжди існують потоки відновлювальної енергії, тому в процесі

розвитку відновлювальної енергетики необхідно орієнтуватись на місцеві енергоресурси, вибираючи з них найефективніші. Використання ВДЕ має бути багатоваріантним й комплексним, що дозволяє прискорити економічний розвиток регіонів.

Висока ресурсозалежність, низька ефективність використання технічних потужностей, їх зношення та закінчення придатного для експлуатації терміну, а також значна корумпована монополізація великим бізнесом – саме такі характеристики сьогодні влучно описують стан українського енергозабезпечення. Такі умови, на жаль, склалися і на Сході України, держава опинилась заручницею енергетичних олігархів і негативно налаштованої країни-сусідки. Все це не може не погіршувати рівень енергозабезпечення та прогнозованість економічної ситуації в Україні. Тому постає необхідність у посиленні енергетичної безпеки України шляхом підвищення енергоефективності національної економіки, зниження залежності від російських енергоресурсів за рахунок розвитку відновлюваних джерел енергії, які мають стійку тенденцію до зростання, що позитивно впливає на економічний розвиток держави. Експерти вважають, що світові необхідно швидко перейти до масового отримання енергії з поновлюваних джерел і різко підвищити ефективність її використання. Це необхідно, щоб боротися з кліматичними змінами і запобігти перебоям з електрикою. Для України – це питання не лише енергетичної, а й національної безпеки [61].

Згідно з прогнозами ЮНКТАД, сукупні збитки світового ВВП протягом 2020 та 2021 років від пандемії та кризи, що склалася, можуть становити близько 9 трлн доларів. Проте водночас, якщо пандемія піде на спад у другій половині 2020 року та за правильно вжитих заходів для ефективного запобігання кризовим явищам, можна спрогнозувати зростання у 2021 році до 5,8 відсотка. [40]

Серед основних показників системи національних рахунків є ВВП країни, або валовий внутрішній продукт. Він відображає стан економіки, впливає на

курс національної валюти та грошово-кредитну політику, вартість компаній (табл.2.2).

Таблиця 2.2

Динаміка ВВП України 2017 – 2019 рік (млн.грн.)

Рік	Номінальний	Реальний	Різниця	
	ВВП	ВВП		
2017	2982920	2445587	- 537333	- 18%
2018	3558706	3083409	- 475297	- 13,4%
2019	3974564	3675728	- 298836	- 7,5%

Джерело : розроблено на основі даних [34]

За даними інвестиційного банку Bank of America, у поточному році очікується падіння ВВП України на 5,6 відсотка. Аналітики банку вважають, що криза буде особливо жорсткою саме у Східній Європі, в середньому ж світова економіка "просяде" на 2,7 відсотка.. Прогнози аналітиків різняться між собою, але найбільш песимістичні з них передрікають зменшення економіки України у річному вимірі на 10 відсотків [42].

Одним із основних національних пріоритетів є зростання рівня економіки України, зокрема, забезпечення зростання ВВП України, розвиток виробництва та аграрного сектору, створення додаткових робочих місць. Однак, згідно з даними Держкомстату, ріст ВВП України у 2019 році сповільнився до 3,2%, Номінальний ВВП склав 3974,6 млрд грн, а при розрахунку на одну людину – 94 570 грн. У зв'язку з цим збільшується і рівень інфляції в Україні[34].

Індекс інфляції, або, індекс споживчих цін — показник, що характеризує зміни загального рівня цін на товари та послуги, які купує населення для невиробничого споживання.

Індекс інфляції в Україні у квітні та березні 2020 р. становив 100,8% (табл. 2.3) [34].

Таблиця 2.3

Таблиця індексів інфляції 2014 – 2020 рік (%)

Рік	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020
Початок року	100,2	103,1	100,9	101,1	101,5	101,0	100,2
Кінець року	103,0	100,7	100,9	101,0	100,8	99,8	
Всього за рік*	124,9	143,3	112,4	113,7	109,8	104,1	

Джерело : розроблено на основі даних [34]

Високий рівень розвитку економіки України можна забезпечити за рахунок реалізації таких національних пріоритетів :

- забезпечення національної та економічної безпеки;
- збільшення конкурентоспроможності українських товарів та послуг на світових ринках;
- формування раціональної структури експорту й імпорту;
- створення сприятливого інвестиційного клімату;
- залучення іноземних інвестицій;
- розвиток інноваційної складової;
- самозабезпечення енергетичними ресурсами;
- розвиток інформаційно – комунікаційних технологій;
- участь у міжнародній кооперації та спеціалізації виробництва;
- участь України у міжнародних економічних організаціях.

Найгіршою є ситуація для малого і середнього бізнесу, особливо для тих його представників, які мали повністю згорнути свою роботу через карантин. Саме цим підприємцям та найманим ними робітниками, було найважче пройти через кризу без державної підтримки. Український уряд ухвалив низку заходів з

підтримки економіки на час карантину, заборонивши перевірки бізнесу, скасувавши штрафи за несплату єдиного соціального внеску, звільнивши підприємців від низки інших податків та покращивши умови для отримання допомоги по безробіттю і для виплат працівникам на час зупинення чи скорочення виробництва.

Залучення прямих іноземних інвестицій залишається надзвичайно актуальним пріоритетом міжнародної економічної діяльності України (рис. 2.5)

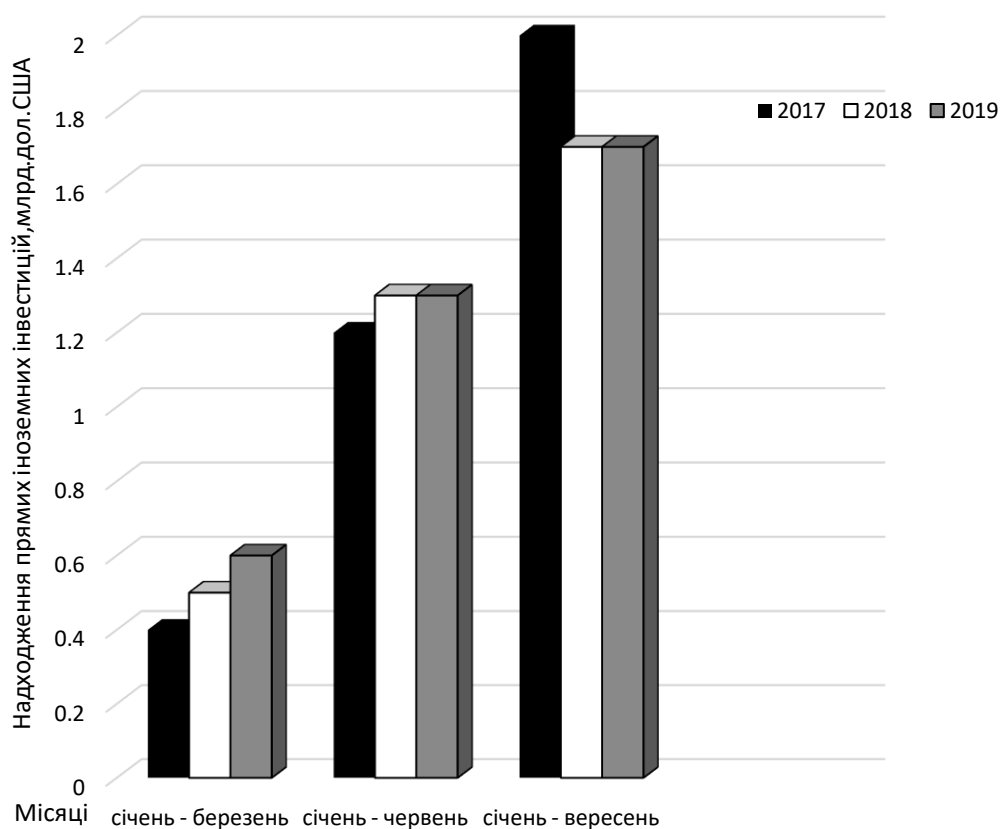

Рис. 2.5 Динаміка надходження прямих інвестицій в Україну (наростаючим підсумком з початку року, млрд.дол.США)

Джерело : розроблено на основі даних [34]

Індекс легкості ведення бізнесу є важливим для інвесторів під час ухвалення рішення про інвестиції в ту чи іншу країну світу та зосереджується на вимірюванні виключно регуляторних норм та рівня бюрократії, що супроводжують підприємницьку діяльність в будь-якій країні. Україна,

порівняно з 2014 роком, піднялась на 48 позицій, ще в 2014 році країна посідала 112 місце, а вже у 2020 році – 64 (рис. 2.6) [34].

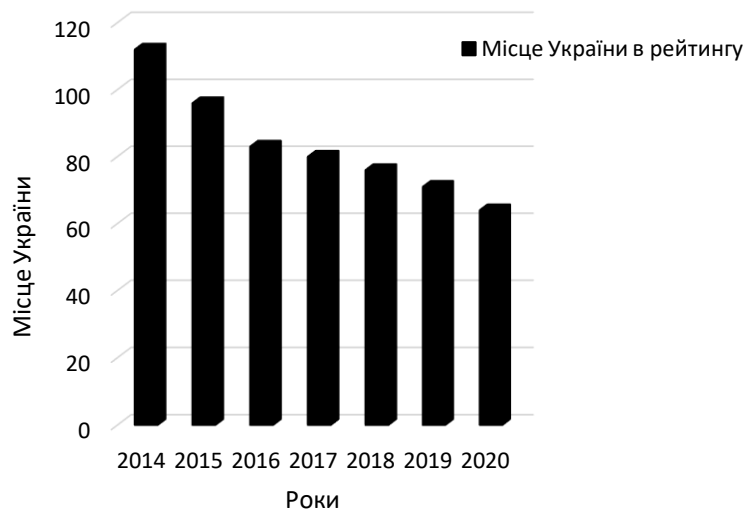

Рис. 2.6 Україна в рейтингу “Doing business”.

Джерело : розроблено на основі даних [34]

Проаналізувавши дані стовпцевої діаграми, зображеної на рис.2.7, можна зробити висновок, що за останні роки Україна стала більш інвестиційно привабливою державою для іноземних інвесторів.

Українські товари є неконкурентноспроможними на міжнародному ринку. І це при тому, що в Україні є величезна кількість цікавих ініціатив. Але за відсутності інвестора, стартапи емігрують за кордон. Для залучення іноземних інвестицій необхідно здійснення таких заходів як підтримка пріоритетних інвестиційних проектів, поліпшення інвестиційного клімату в державі, забезпечення захисту прав інвесторів, сприяння ефективній взаємодії інвесторів з державними органами [26].

Основними перешкодами для інвесторів залишаються відсутність гарантій прав власності, нестабільне податкове законодавство, значний корупційний тиск і валютні обмеження.

Розвиток інновацій – це ще один із національних пріоритетів міжнародної

економічної діяльності України. За глобальним індексом інновацій у 2019 році Україна піднялася в рейтингу ще на 7 позицій і посіла 43 місце (рис. 2.7), випередивши Таїланд та опинившись позаду Хорватії і Греції [34].

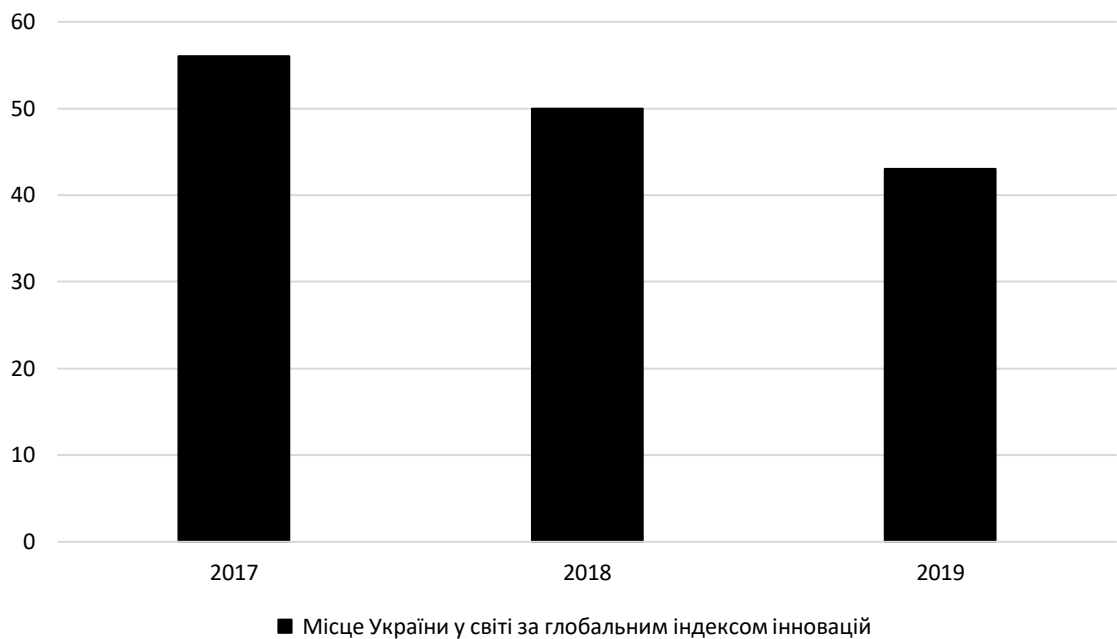

Рис. 2.7 Місце України у світі за глобальним індексом інновацій (2017 – 2019 рр.)

Джерело : розроблено на основі даних [34]

Основою української інноваційної конкурентоспроможності є людський капітал, а також знання й результати наукових досліджень. Їх ефективна реалізація і є головною конкурентною перевагою українських інновацій.

Вплив інновацій на соціально-економічний розвиток у сучасному світі помітно зростає. Це може привести до радикальних структурних змін в економіці і суспільстві, а також істотно вплинути на весь ланцюжок створення вартості – від постачальників до кінцевих споживачів. Водночас інноваційна політика залежить від різних підсистем загальної соціально-економічної системи, чії структурні характеристики та механізми управління впливають на політичні процеси і значною мірою зумовлюють відповідні результати. Це означає, що у будь-якій державі необхідно розробити послідовний, міждисциплінарний, гнучкий набір політичних інструментів у сфері інновацій

та пов'язаній з нею діяльності. Розвинуті країни активно використовують інновації в конкурентній боротьбі на світових ринках. До них поступово наближаються країни, які швидко розвиваються, зокрема деякі азійські держави [27].

Для України практична реалізація курсу на широке використання інновацій, як і в попередні десятиріччя, залишається одним з найважливіших викликів. Під впливом структурно-технологічних зрушень, які відбувались у роки незалежності, і переважно стихійно, головні механізми зростання продовжували концентруватися в групі галузей, чия конкурентоспроможність в основному залежить від використання екстенсивних факторів виробництва, потребує відносно невисокого рівня інноваційної активності і ґрунтується на експорті сировинних товарів і продукції нижчих виробничих переділів. Щоб ефективно брати участь у процесах глобальної трансформації світової економіки, Україні необхідно в найкоротші строки подолати тенденції щодо примітивізації промислового виробництва і загальної деіндустріалізації, які поширилися за останні два десятиріччя, забезпечити структурну перебудову економіки в напрямі підвищення частки виробництв з високим рівнем доданої вартості, сформувати конкурентоспроможні інноваційно орієнтовані промислові комплекси, чия продукція буде конкурентоспроможною як на внутрішніх, так і на зовнішніх ринках. Тільки забезпечивши розв'язання цього завдання, можна буде реально просунутися на шляху диверсифікації економіки, створити надійні передумови для переходу до сталого економічного зростання. Особливу роль у розв'язанні цього завдання мають відіграти розробка та реалізація ефективної державної інноваційної політики, найважливішим елементом якої є формування відповідного інституційного середовища, що включає різні інструменти, механізми та інститути, орієнтовані на стимулювання технологічної модернізації та інноваційний розвиток економіки України [27].

Боротьба з корупцією є наступним з національних пріоритетів міжнародної економічної діяльності України та однією з умов надання кредитів

міжнародними фінансовими організаціями (МФО) і, зокрема, МВФ.

Корупція є поширеною проблемою в Україні, як наслідок : 30 балів зі 100 можливих — результат Індексу сприйняття корупції - 2019 для України(рис. 2.8).

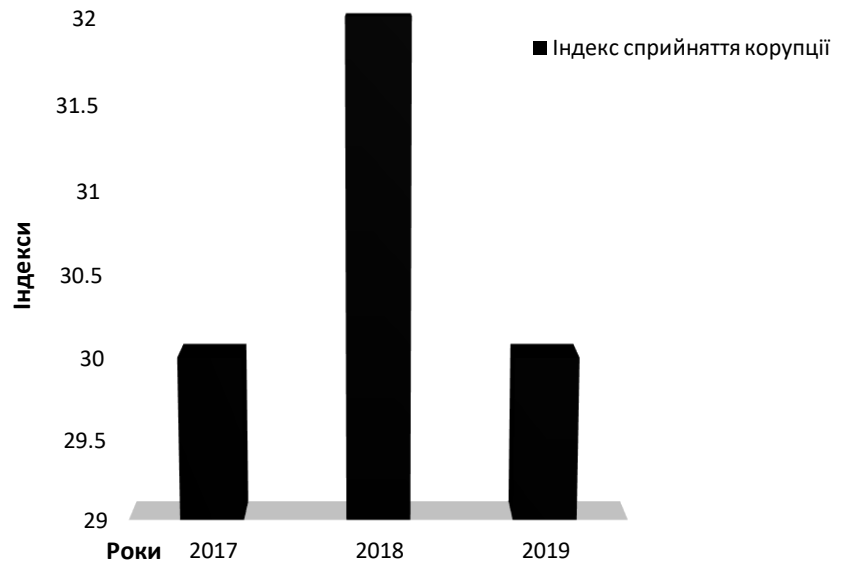

Рис.2.8 Індекс сприйняття корупції в Україні 2017 – 2019 рік

Джерело : розроблено на основі даних [34]

Україна повернулась на рівень 2017 року і тепер посідає 126 місце зі 180 країн. Поруч з нею у рейтингу — Киргизстан, Азербайджан та Джибуті [34].

Серед основних заходів, спрямованих на зменшення рівня корупції в Україні:

- завершення процесу створення Державного бюро розслідувань та забезпечення його достатніми фінансовими та іншими ресурсами, а також запуск процесу створення Служби фінансових розслідувань та державного органу контролю за дотриманням вимог законодавства про доступ до публічної інформації;

- завершення реформування судової влади та органів кримінальної юстиції в Україні, забезпечення доброчесної поведінки прокурорів; істотне зниження рівня корупції в діяльності органів прокуратури та усунення корупційних ризиків у судочинстві;

– посилення системи виявлення та розслідування активів, які були предметом або доходом від злочинної діяльності та на які може бути накладено арешт у судовому провадженні в цивільних та кримінальних справах, а також повернення активів, здобутих корупційним шляхом на користь держави (у тому числі із-за кордону). Цими процесами опікуватиметься новостворений спеціально уповноважений орган – Національне агентство України з питань виявлення, розшуку та управління активами, одержаними від корупційних та інших злочинів;

– запобігання корупції у діяльності органів державної влади і органів місцевого самоврядування шляхом продовження впровадження електронного документообігу, а також зменшення кількості перевірок у процесі здійснення митного контролю;

– підвищення рівня прозорості в діяльності Верховної Ради України та органів місцевого самоврядування, посилення фінансової дисципліни політичних партій, дотримання встановленого порядку отримання внесків від фізичних та юридичних осіб, запровадження інституту лобювання та електронної системи звітності політичних партій;

– протидія корупції в управлінні публічними ресурсами, зокрема, через зменшення кількості підприємств державного сектору (передбачається їх приватизація, об'єднання в інтегровані холдинги або ліквідація); запровадження моніторингу діяльності державних і комунальних підприємств та механізму розкриття інформації про їхню діяльність;

– формування в суспільстві атмосфери нетерпимості до проявів корупції, формування у населення довіри до антикорупційної політики держави і позитивного ставлення до викривачів, а також системне залучення державою активної частини населення, громадських об'єднань, представників бізнесу до антикорупційних заходів [62].

Боротьба з корупцією в нашій державі продовжує залишатися в центрі суспільної уваги, адже сучасні масштаби та системність цього явища несуть в собі значну загрозу вже не тільки економічній стабільності країни – проблема

корупції переходить в площину національної безпеки. В офіційних документах, звітах авторитетних міжнародних організацій та основних міжнародних партнерів України вже багато років поспіль відзначається особливе поширення корупційних проявів у сфері державних закупівель, енергетичному секторі, розподілі землі та інших природних ресурсів, а також у сфері контролюючої діяльності органів державної влади стосовно підприємців, під час судового розгляду спорів та діяльності правоохоронних органів, під час державного адміністрування та контролю за сплатою податків і митного оформлення товарів [62].

Серед національних пріоритетів є участь України у міжнародних економічних організаціях та регіональних інтеграційних об'єднаннях.

Україна бере активну участь у формуванні політичних умов на міжнародній арені, є членом багатьох впливових міжнародних організацій, в межах яких вона провадить активну роботу, яка, до того ж, відображає не лише загальні, а й національні інтереси нашої держави.

Нині Україна є членом більш ніж 40 як міжурядових, так і неурядових міжнародних організацій [34].

З набуттям незалежності зростає авторитет України як члена багатьох універсальних міжнародних організацій, у фундації яких вона брала участь (ООН та ін.). Нашу державу прийнято до складу престижних міжнародних організацій, зокрема до Міжнародного валютного фонду, Міжнародного банку реконструкції та розвитку. Українська держава стала повноправною учасницею Організації з безпеки і співробітництва в Європі (ОБСЄ), підписала угоду про асоціацію з Європейським Союзом (ЄС) у 2014 році [34].

Україна перш за все має вдосконалювати та покращувати свою роботу в організаціях, членом яких вона вже є, а потім вже розглядати можливості входження до інших міжнародних організацій. Насамперед це стосується ЄС та НАТО [62].

2.2 Характеристика основних форм міжнародної економічної діяльності

Міжнародна економічна діяльність опосередковується численними формами співробітництва різних країн, виробничих, торговельних комерційних контактів, які виходять за межі окремих держав, а також засобів регулювання зазначених контактів з боку національних та міжнародних інституцій. Ці форми відповідають характеру традиційної спеціалізації, яка пов'язана із досягнутими рівнями економічного розвитку та розміщенням факторів виробництва, природних багатств, а також спеціалізації, яка формується згідно з уявленнями про доцільні напрями концентрації трудових зусиль для виробників та країн у цілому [27].

Провідним торговельним партнером України лишається таке регіональне об'єднання як Європейський Союз, обсяги торгівлі з яким у 2019 році зросли (експорт – на 5,0%, імпорту – на 9,1%). Частка ЄС у структурі українського експорту знаходиться на рівні 42,0% (у 2018 р. – 42,1%), імпорту – 41,9% (41,5%) [34].

Український експорт лише до США зріс до 726,7 млн дол. США. Така позитивна динаміка є продовженням тенденції минулого року – у 2018 році товарообіг Україна-США зріс у 1,6 рази та склав понад 3,3 млрд дол. США.

Друге та третє місця у зовнішньоторговельному обороті України посідають Китай та Росія. Примітно, що у 2019 році порівняно із 2018, обсяги торгівлі з Китаєм суттєво зросли по: експорту – у 1,6 рази, імпорту – в 1,3 рази, а з Росією скоротилися по експорту на 12,7% та зросли по імпорту на 1,8% [34].

У 2019 році відбулися зміни у географічній структурі української торгівлі товарами та послугами:

- по-перше, Росія втратила лідерські позиції серед окремих країн – торговельних партнерів України;
- по-друге, Китай став найбільшим партнером,
- по-третє, торгівля товарами з ЄС значно сповільнилася (рис. 2.9).

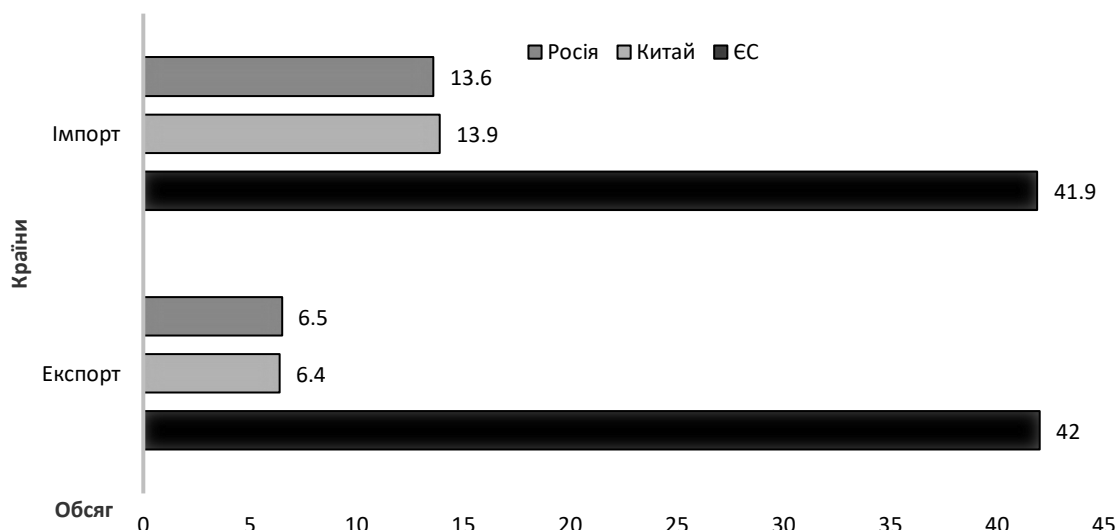

Рис. 2.9 Основні торговельні партнери України у 2019 році

Джерело : розроблено на основі даних [34]

Загалом, зменшення ролі Росії у зовнішній торгівлі України товарами не є новиною. Ця тенденція прискорила у 2019 році на тлі запровадження нових торговельних обмежень між країнами. У грудні 2018 року Росія запровадила санкції на імпорт понад 200 товарів з України, а у квітні 2019 року до цього списку додали ще близько 140 товарів. Крім цього, експорт деяких російських товарів до України, переважно енергоресурсів, або був заборонений, або потрапив під нову систему дозволів. Україна відповіла розширенням переліку товарів, заборонених для імпорту з Росії. Ці заходи знизили експорт України до Росії на 10%, а імпорт – на 13% [34].

Таким чином, вартість торгівлі товарами України з Росією зменшилась до 10 млрд.дол.США[34] – це приблизно рівень початку 2000-х років

Внаслідок цього у 2019 році Росія вперше втратила позиції найбільшого торговельного партнера України серед окремих країн. Це стосувалося як експорту, так й імпорту.

В обох випадках Китай став основним партнером, випередивши Польщу в експорті та Німеччину в імпорті. Зростання ролі Китаю в імпорті було очевидним протягом останніх кількох років, тому той факт, що Китай перевершив Польщу як головного індивідуального експортного партнера

України, став несподіванкою. Експорт української продукції до Китаю швидко зростав за рахунок постачання агропродукції та руди, тоді як експорт до Польщі почав сповільнюватися.

Спостерігалась тенденція уповільнення торгівлі України з Європейським Союзом. Торгівля України з ЄС відновила зростання у 2016 році, й три роки вона росла швидше, ніж торгівля з іншими торговельними партнерами. Головним чинником зростання торгівлі з ЄС був експорт на тлі поступового впровадження Поглибленої та всеохоплюючої зони вільної торгівлі (ПВЗВТ).

У 2019 році тенденції змінилися. За даними Укрстату, український експорт товарів до ЄС за січень-листопад зріс на дуже помірні 4%, поступово сповільнюючись, тоді як експорт до Китаю зріс на 70%, а загальний експорт – на 6% [34].

Експорт до Польщі, яка є найбільшим експортним напрямком України в межах ЄС, сповільнився лише до 2%, порівняно з двозначним приростом протягом попередніх трьох років. Експорт до Німеччини також значно сповільнився [34].

Хоча загальне уповільнення експорту України може бути пов'язане зі зміцненням гривні, існує декілька причин у самому ЄС, що також шкодять зростанню експорту. По-перше, ЄС ввів остаточні захисні заходи на сталеву продукцію, що обмежує розширення українського експорту сталі. По-друге, українські експортери зіткнулися з істотними проблемами наявності польських дозволів на транзит та доставку товарів автомобільним транспортом.

Зростання імпорту з ЄС також було досить помірним та уповільнилось до 8% у 2019 році, порівняно з попередніми роками, незважаючи на зміцнення гривні. Імпорт з Німеччини, значна частина якого ввозиться автомобільним транспортом через Польщу, зменшився на 1%, принаймні частково через проблему автомобільних дозволів [34].

Схоже, що поштовх у торгівлі з ЄС, викликаний лібералізацією тарифів у рамках ПВЗВТ, поступово зникає на тлі посилення впливу нетарифних бар'єрів

у торгівлі. Щоб повернути тенденцію зростання, Україні та ЄС потрібно діяти спільно та рішучіше.

Це стосується довготривалого вирішення питань дозволів на автомобільні перевезення, санітарних та фітосанітарних заходів і визнання еквівалентності, режиму спільного транзиту, уповноважених економічних операторів та інших кроків, необхідних для зменшення торговельних витрат та відновлення високих темпів зростання торгівлі між ЄС та Україною [44].

Отже, до початку 2020 року українська економіка поступово зростала, гривня зміцнювалася відносно долара та євро і паралельно потроху збільшувалися доходи звичайних українців. Однак кризові явища в Україні та у світі розвернули ці процеси у зворотній бік, а карантин, запроваджений через стрімке поширення коронавірусу, додатково вдарив по економіці.

Добра новина полягає в тому, що на тлі масштабних втрат сфери обслуговування всередині країни українські експортери промислових та сільськогосподарських товарів поки що перебувають у значно кращих умовах. І втрат вони почнуть зазнавати вже після того, як масовий карантин та зниження доходів у багатьох країнах світу спровокує якщо не зменшення фізичних обсягів споживання, то принаймні зниження цін. Погана ж – у тому, що скасування карантинних обмежень саме по собі навряд чи суттєво поліпшить перспективи українських виробників.

У 2020 р. підтримка фінансової системи, бізнесу та простих громадян, які потерпають від обмежувальних протиепідемічних заходів, стала ціллю номер один у політиці розвинених держав.

Україна занурилася в економічну депресію з падінням ВВП, відпливом інвестицій, зростанням боргового навантаження, спадом промислового виробництва, експорту і зайнятості, зниженням реальних доходів домогосподарств [34].

Замість створення нової перспективи розвитку, яку можна започаткувати в умовах більшої лояльності міжнародних організацій, країну поставлено під

загрозу соціальної дестабілізації, оскільки мільйони людей опинилися за межею бідності.

Однією з найголовніших тенденцій світового господарського прогресу і визначальним національним пріоритетом є глобальний розподіл праці. Глобальний розподіл праці – це найвищий ступінь розвитку суспільного територіального поділу праці, який спирається на спеціалізацію виробництва окремих країн на певних видах продукції та послуг. Країна отримує найбільший економічний ефект при такій комбінації чинників, яка забезпечує максимальне зниження матеріальних і трудових витрат на виробництво продукції та послуг кращої якості, в більшій кількості при тих же витратах. Кожна країна-суб'єкт глобального поділу праці прагне отримати високу економічну ефективність галузей національної економіки, мінімізацію витрат суспільної праці і забезпечити конкурентоспроможність товарів і послуг національних виробників на світових ринках. У країнах, які використовують можливості і переваги участі в глобальному поділі праці, як правило, спостерігаються набагато вищі темпи економічного і соціального розвитку [63].

В сучасному розумінні міжнародна кооперація міжнародний поділ праці – це спеціалізація окремих країн на певних видах діяльності: товарах, послугах, технологічних процесах, які реалізуються на світовому ринку. Головним напрямком розвитку міжнародного поділу праці стало розширення міжнародної спеціалізації і кооперації виробництва. Міжнародна кооперація і міжнародна спеціалізація розглядаються як форми міжнародного поділу праці, оскільки висловлюють його сутність [63].

Конкретна предметна спеціалізація тієї чи іншої країни на окремих товарах (сировина, продовольство, обладнання, наукові розробки, інформаційні програми, патенти і ліцензії, деталі та вузли) і послуги (туризм, морський транспорт, банківські операції, інжинірингові послуги) визначається поєднанням національних і міжнародних чинників [34]. Але, володіючи певною історичною і економічною наступністю, вона з часом може досить значно видозмінюватися.

Кооперація сьогодні є репродуктивною основою соціально-економічного та науково-технічного прогресу в світі, центром глобальних процесів, регіональної економічної інтеграції, транснаціоналізації міжнародної промислової кооперації і глобалізації світової економіки. Ця форма взаємодії була каталізатором для реструктуризації промисловості, в тому числі з-за широкого застосування електронних та інформаційних технологій.

Міжнародна спеціалізація і кооперація відповідають високому рівню розвитку продуктивних сил і виступають в якості однієї з найважливіших об'єктивних передумов для подальшого розвитку інтернаціоналізації господарського життя, зміцнення взаємозв'язку національних економік [27].

Важливість міжнародної кооперації пов'язана з постійною тенденцією збільшення капіталомісткості нових продуктів, що вимагає величезних фінансових ресурсів. Міжнародна кооперація дозволяє значно скоротити час підготовки нових продуктів і зменшити їх капіталоємність. Особливе значення в даний час грає і міжнародна виробнича спеціалізація, в т.ч. технологічна і науково-технічна. Роль міжнародної промислової і технологічної кооперації полягає в модернізації економіки за рахунок диверсифікації експорту. Міжнародна промислова і технологічна кооперація є каналом поширення і джерелом ноу-хау, технологічних інновацій і нововведень і широко використовується при спільних дослідженнях і розробках нових технологій [24, с. 18].

В сучасних умовах роль сфери послуг зростає у світовій економіці. Зростає діапазон пропонованих послуг та зайнятість в даній сфері. Це пов'язано з розвитком нових технологій, зміною рівня життя. Потреби сучасного споживача стають більш вимогливими до якості послуг [64].

Отже, споживач має великий вплив на розвиток бізнесу в сфері послуг, тим самим сучасні засоби та методи створюють нові можливості для всіх учасників цього ринку.

У зв'язку з переходом економіки України до ринкових методів господарювання сфера послуг стала, мабуть, єдиним сектором економіки, що в

умовах структурної кризи нарощує обсяги виробництва. Це пояснюється тим, що багато послуг, які раніше надавалися споживачам безкоштовно або за символічну плату, переважно стали платними. Крім скорочення державного фінансування, сама трансформація економіки викликала до життя появу багатьох нових видів послуг. У результаті цього посилилася конкуренція між підприємствами сфери послуг. Ринок послуг став привабливим для підприємців тому, що деякі види послуг практично не потребують значного стартового капіталу. Це, з одного боку, дозволяє сподіватися на швидке відтворення вкладень, що важливо в умовах інфляції. З іншого боку, розвиток сервісних підприємств створює необхідні умови для використання праці висококваліфікованих працівників, які опинилися під загрозою безробіття. Для сучасної структури ВВП України по галузях також характерна швидко зростаюча частка сфери послуг. Найбільшими секторами сфери послуг в Україні є торгівля й ремонт автомобілів, транспорт та зв'язок, фінанси і кредит. Швидкими темпами розвиваються туристичний сектор, побутові послуги, послуги швидкого харчування, ремонтно-будівельні послуги та сектор послуг, пов'язаний з розважальними і видовищними заходами [51].

На динаміку міжнародної торгівлі цьогоріч вплине пандемія коронавірусу та економічна криза, яку вона викликала: значна частина виробничих компаній вимушена була увійти у простій, обсяги виробництва товарів почали критично падати. Це призведе до того, що впадуть й обсяги експорту та імпорту [34].

СОТ надає дуже широкий діапазон прогнозу падіння світової торгівлі — від 13% до 32%. Остаточні цифри будуть залежати від розвитку ситуації з поширенням коронавірусу та успіхами у протидії цьому. Також у СОТ додають, що невизначеність навколо економічного впливу безпрецедентної кризи залишається [34].

Відновлення обсягів міжнародної торгівлі у СОТ прогнозують вже на 2021 рік — на 21-24%. Ці цифри також залежатимуть від того, як довго триватиме спалах коронавірусу та на скільки ефективними виявляться заходи протидії пандемії.

Однак це базовий сценарій, але, враховуючи надзвичайну невизначеність щодо тривалості та інтенсивності кризи у сфері охорони здоров'я, також є альтернативні дослідження з більш несприятливими сценаріями. Пандемія може не знизитися у другій половині цього року, що призведе до триваліших карантинних обмежень, погіршення фінансових умов та подальших зривів глобальних ланцюгів постачання [34].

2.3 Участь України у міжнародних економічних організаціях

Україна бере активну участь у формуванні політичних умов на міжнародній арені тим, що є членом багатьох впливових міжнародних організацій, в межах яких вона провадить активну роботу, яка, до того ж, відображає національні інтереси нашої держави.

На сучасному етапі міжнародні організації, як форма міжнародного співробітництва та багатосторонньої дипломатії, відіграють надзвичайно важливу роль. Для сучасних міжнародних організацій визначальною рисою є подальше розширення їх компетенцій та ускладнення структури. Нині загальна кількість таких організацій наближається до 5 тисяч, з яких понад 400 – міждержавні. Тому можна із впевненістю говорити про світову систему міжнародних організацій, в центрі якої, безперечно, перебуває ООН [44].

Україна бере активну участь у всіх напрямках діяльності ООН, найважливішими з яких є підтримання міжнародного миру та безпеки та зміцнення верховенства права у міжнародних відносинах, розвиток співробітництва у вирішенні проблем соціально-економічного та гуманітарного характеру, забезпечення прав людини.

Україна надає особливого значення діяльності ООН з підтримання міжнародного миру та безпеки, розглядаючи участь у ній як важливий чинник своєї зовнішньої політики. Починаючи з липня 1992 р. Україна виступає активним контрибутором військових підрозділів та персоналу до операцій ООН з підтримання миру (ОПМ).

Співпраця з ООН в галузі роззброєння зосереджується на зміцненні міжнародних інструментів і режимів в сфері контролю над озброєннями, нерозповсюдження зброї масового знищення, дотриманні санкційних режимів Ради Безпеки ООН [44].

Виходячи з нагальної необхідності розробки світовою спільнотою ефективних заходів боротьби з тероризмом, Україна приєдналася до глобальної антитерористичної коаліції, підтвердила свою готовність докласти максимальних зусиль до спільної боротьби з міжнародним тероризмом, насамперед у рамках ООН.

Україна активно долучається до діяльності органів ООН у правозахисній сфері: двічі входила до складу новоствореного правозахисного органу - Ради ООН з прав людини та бере активну участь у роботі Ради як спостерігач.

Наша держава є стороною основних міжнародних договорів у сфері захисту прав людини. Як сторона зазначених документів Україна на регулярній основі подає на розгляд відповідних конвенційних органів національні доповіді щодо виконання зобов'язань згідно з цими договорами. Рекомендації, які виносяться за результатами розгляду доповідей України, опрацьовуються відповідними національними установами з метою визначення заходів, спрямованих на їх виконання [27].

Україна є учасницею більшості універсальних міжнародних договорів, депозитарієм яких виступає Генеральний секретар ООН.

Представники України входили до складу керівних органів Програми розвитку ООН та Фонду ООН у галузі народонаселення (Виконавчої ради ПРООН/ЮНФПА/ЮНОПС), Дитячого фонду ООН (Виконавчої ради ЮНІСЕФ), Всесвітньої туристичної організації (Виконавчої ради ЮНВТО), Організації Об'єднаних Націй з питань освіти, науки і культури (Виконавчої ради ЮНЕСКО), Продовольчої та сільськогосподарської організації ООН (Рада ФАО), Всесвітньої продовольчої програми ООН (Виконавча Рада ВПП) [34].

Україна бере участь у діяльності Європейської економічної комісії ООН, спрямованій на зміцнення регіонального співробітництва у сфері енергетики,

транспорту, екології, економічної інтеграції. СЕК ООН є для нашої країни одним із важливих джерел технічної допомоги у вищевказаних галузях [44].

Здійснюється ефективна взаємодія України зі спеціалізованими установами ООН з багатьох питань глобального порядку денного, включаючи боротьбу з бідністю, охорону навколишнього середовища, вдосконалення системи охорони здоров'я тощо. Важлива роль у здійсненні цієї взаємодії належить Офісу ООН в Україні, який забезпечує реалізацію проектів Програми розвитку ООН в Україні (ПРООН), активно співпрацюючи з Міністерством економічного розвитку і торгівлі, Міністерством екології та природних ресурсів, Міністерством у справах сім'ї, молоді та спорту, іншими українськими відомствами. Крім ПРООН, Офіс координує діяльність в Україні Всесвітньої організації охорони здоров'я (ВООЗ), МАГАТЕ, МОП, Управління Верховного комісара ООН у справах біженців (УВКБ), Об'єднаної програми ООН з питань ВІЛ/СНІД (ЮНЕЙДС), Управління ООН з наркотиків і злочинності, ЮНЕСКО та ЮНІСЕФ.

Розвивається активна співпраця України з Управлінням Верховного комісара ООН у справах біженців (УВКБ). Регіональне представництво УВКБ в Білорусі, Молдові та Україні у партнерстві з Державною міграційною службою України фінансує та реалізує в нашій країні низку проектів в міграційній сфері. Україна виступає за неухильне дотримання міжнародних зобов'язань та забезпечення ефективної реалізації національного законодавства у сфері захисту прав біженців. В Україні здійснюється послідовна робота зі зміцнення законодавчої бази, вдосконалення системи державного управління міграційними процесами відповідно до міжнародних стандартів. Зміни, внесені до законодавства України протягом останніх років заклали належні умови для створення системи притулку в Україні відповідно до міжнародних стандартів.[31]

На окрему увагу заслуговує ґрунтовна робота, що здійснюється українською стороною на різних напрямках співробітництва з МАГАТЕ. Одним із актуальних завдань цього співробітництва є налагодження взаємодії у

«трикутнику» Україна – ЄС – МАГАТЕ в рамках інтеграції енергетичних просторів [44].

Прикладом успішної участі України в діяльності міжнародних організацій також може слугувати різнобічна взаємодія з ЮНЕСКО, спрямована на розширення міжнародного співробітництва наукових, освітніх, культурних інституцій.

Завдяки послідовній та виваженій позиції України в ООН та інших міжнародних організаціях, наша країна отримує значну технічну допомогу з боку спеціалізованих установ ООН, її фондів та програм.

Пріоритетне місце в сучасному міжнародному співробітництві займає проблематика сталого розвитку та охорони навколишнього середовища, протидії глобальній зміні клімату. Головну роль на даному напрямку відіграє ООН як найважливіше джерело міжнародного природоохоронного права. Україна є стороною понад 40 глобальних та регіональних природоохоронних конвенцій та угод, активним учасником переговорного процесу щодо підготовки нової міжнародної угоди, яка прийде на зміну Кіотському протоколу до Рамкової конвенції про зміну клімату. Досить динамічно розвивається співробітництво української сторони з Форумом ООН з лісів та Комісією сталого розвитку ООН (крім екологічних питань, в рамках Комісії Україна залучається до обговорення питань сільськогосподарського та промислового розвитку, продовольчої та енергетичної безпеки). З Програмою ООН з навколишнього середовища (ЮНЕП) Україна співпрацює в рамках тристоронньої ініціативи з довкілля та безпеки ЮНЕП, ПРООН та Організації безпеки та співробітництва в Європі – ОБСЄ [44].

Українська сторона виступила ініціатором розробки Рамкової конвенції про охорону та сталий розвиток Карпат (Карпатської конвенції) та головувала у Карпатській конвенції. Розглядається питання про розміщення Секретаріату Конвенції на території нашої країни. На даний час представники України входять до складу Комісії по захисту Чорного моря від забруднення, створеної відповідно до Бухарестської конвенції, та консультативних груп цієї Комісії,

Бюро Конвенції про охорону біологічного різноманіття, Комітету з дотримання Картахенського протоколу з біобезпеки до Конвенції про охорону біологічного різноманіття, Наглядового комітету спільного впровадження Рамкової конвенції ООН зі зміни клімату, Бюро Угоди про збереження китоподібних та Постійних комітетів ще двох регіональних природоохоронних Угод. Значний обсяг роботи Мінприроди та інших українських відомств є пов'язаним з участю в Конференції сторін Конвенції про доступ до інформації, участі громадськості в прийнятті рішень і доступ до правосуддя з питань, що стосуються навколишнього середовища (Орхуської конвенції) [11].

На сучасному етапі міжнародного співробітництва все більше уваги приділяється сільському господарству, в тому числі, в контексті вирішення продовольчих, соціальних та екологічних проблем. Працюючи у складі п'яти комітетів та трьох комісій ФАО, українська сторона безпосередньо залучається до прийняття рішень у цій важливій сфері. Суттєвою перевагою співробітництва з ФАО є отримання Україною технічної допомоги для розвитку пріоритетних галузей АПК.

Українська сторона активно залучається до роботи Європейської та середземноморської організації захисту рослин, Міжнародного союзу з охорони нових сортів рослин, Комісії зі збереження морських живих ресурсів Антарктики. Триває членство України у Міжнародній раді по зерну та в категорії спостерігачів – у Міжнародному бюро виноградарства та виноробства.

Працюючи в робочих органах міжнародних організацій, українські фахівці беруть безпосередню участь у розробці рішень Внутрішньоєвропейської організації податкових адміністрацій, Гаазької конференції з міжнародного приватного права, Егмонтської групи підрозділів фінансової розвідки.

Успішно розвивається співробітництво української сторони з Міжнародною організацією з міграції, провідна роль в якому належить Міністерству внутрішніх справ. Також МВС активно працює з Міжнародною організацією кримінальної поліції – Інтерполом[44].

Національне космічне агентство України залучається до обговорення актуальних проблем застосування космічної техніки і технологій в рамках Комітету ООН з використання космічного простору в мирних цілях, працює у складі Комітету супутникового спостереження за Землею та трьох інших структур. Активно підтримує та розвиває багатосторонні міжнародні зв'язки Державний комітет України з питань технічного регулювання та споживчої політики (в першу чергу, з Міжнародною організацією стандартизації). Зазначена діяльність має важливе значення в контексті виконання зобов'язань України в рамках Світової організації торгівлі (СОТ) та позитивно впливає на конкурентоспроможність українських товарів [13].

З набуттям Україною членства в СОТ розпочався новий етап багатостороннього співробітництва країни. Наразі українська сторона працює на засіданнях Генеральної ради СОТ, бере участь у дво- та багатосторонніх процесах в рамках Доха-раунду, опрацьовує питання щодо приєднання України до існуючих в рамках Організації угруповань держав-членів, які об'єднані за регіональною ознакою або «за інтересами». Членство в СОТ відкрило для України можливість ведення переговорів по угодах про вільну торгівлю з ЄС та Європейською асоціацією вільної торгівлі, посилило позицію нашої країни в імплементації чинних двосторонніх угод про вільну торгівлю. Актуальним завданням залишається подальше реформування зовнішньоторговельного режиму України з метою приведення його у відповідність до норм та принципів СОТ [34].

В контексті глобальної економічної та фінансової кризи та її негативного впливу на становище української економіки зростає важливість міжнародного фінансового співробітництва України, особливо з групою Світового банку. Співпраця з Міжнародним банком реконструкції та розвитку здійснюється відповідно до Стратегії партнерства з Україною, яка має на меті забезпечення в Україні сталого економічного зростання та підвищення конкурентоспроможності економіки, реформування державних фінансів та державного управління, поліпшення державних послуг у сфері охорони здоров'я

та освіти. Вагоме значення для державного сектора української економіки мають капіталовкладення Європейського банку реконструкції та розвитку, спрямовані на реалізацію проектів в енергетиці, транспорті та зв'язку, сфері муніципальної інфраструктури [27].

Здійснюючи загальну координацію роботи українських відомств, пов'язаної з членством нашої країни у міжнародних структурах, МЗС водночас виступає головним відповідальним відомством України у відношенні двадцяти з них (у тому числі ООН та її головних органів). В числі таких структур слід особливо виділити регіональні організації та інтеграційні угруповання – Раду Європи, ОБСЄ, Організацію за демократію та розвиток – ГУАМ, Організацію Чорноморського економічного співробітництва (ОЧЕС), Центральноевропейську ініціативу (ЦЄІ). Широка тематика діяльності цих організацій та різноманітність завдань, пов'язаних з участю в них української сторони, потребує залучення до роботи багатьох інших відомств.

Так, взаємодія в рамках ОЧЕС пов'язана із просуванням інтересів української сторони в сфері транспорту і комунікацій, фінансовому та науковому співробітництві, в енергетиці та охороні довкілля, туристичній сфері.

ГУАМ сьогодні є динамічною та ефективною організацією, яка має значний потенціал співробітництва у транспортній, енергетичній, гуманітарній і безпековій сферах. Членство України в ГУАМ сприяє зміцненню міжнародного авторитету України та посиленню її ролі як регіонального лідера [44].

ЦЄІ є регіональним угрупованням країн Центральної та Східної Європи, діяльність якого спрямована на розвиток співробітництва в політичній, соціально-економічній, науковій та культурній сферах та сприяння на цій основі зміцненню стабільності і безпеки в регіоні. Пріоритетними для України напрямками є участь у проектній діяльності Ініціативи у сфері енергетики, промислового розвитку, науки і технологій, транспорту, транскордонного співробітництва.

Членство України у Раді Європи є важливим чинником інтеграції країни у єдиний європейський правовий простір шляхом приведення національного законодавства у відповідність до норм організації.

Діяльність України в ОБСЄ забезпечує рівноправну участь нашої держави в обговоренні і вирішенні актуальних проблем міжнародної безпеки і співпраці в регіоні Організації. Серед головних напрямків співпраці України з ОБСЄ – зміцнення превентивної ролі ОБСЄ та активізація її участі у врегулюванні „заморожених” конфліктів. Українська сторона послідовно залучається до вирішення актуальних питань реформування та подальшої інституціональної розбудови ОБСЄ [43].

Висновки до розділу 2

Проаналізувавши національні пріоритети міжнародної економічної діяльності, ми зробили наступні висновки :

Визначено основні національні пріоритети міжнародної економічної діяльності України : використання власного потенціалу; самозабезпечення енергетичними ресурсами; розвиток інформаційно – комунікаційних технологій; формування раціональної структури експорту й імпорту; конкурентоспроможності українських товарів на світових ринках; участь у міжнародній кооперації та спеціалізації виробництва; залучення іноземних інвестицій; створення сприятливого інвестиційного клімату; розвиток інноваційної складової; участь України у міжнародних економічних організаціях; участь у міжнародних освітніх та наукових програмах; забезпечення економічної безпеки України; ефективна інтеграція до світового економічного простору.

Визначено, що основою української інноваційної конкурентоспроможності є людський капітал і дослідження, а також знання й результати наукових досліджень. Їх ефективна реалізація і є головною конкурентною перевагою українських інновацій.

З'ясовано, що висока якість вітчизняної продукції сприятиме формуванню позитивного міжнародного іміджу України, що є передумовою інтеграції держави в європейські структури та світову економічну систему. Висока якість продукції та послуг сприяє встановленню рівноправних та взаємовигідних стосунків з іншими країнами і наддержавними об'єднаннями.

Розкрито основні зміни у географічній структурі української торгівлі товарами та послугами, які відбулися за останні декілька років, а саме : по-перше, Росія втратила лідерські позиції серед окремих країн – торговельних партнерів України; по-друге, Китай став найбільшим партнером, по-третє, торгівля товарами з ЄС значно сповільнилася.

Для сучасної структури ВВП України по галузях також характерна швидко зростаюча частка сфери послуг. Найбільшими секторами сфери послуг в Україні є торгівля й ремонт автомобілів, транспорт та зв'язок, фінанси і кредит. Швидкими темпами розвиваються туристичний сектор, побутові послуги, послуги швидкого харчування, ремонтно-будівельні послуги та сектор послуг, пов'язаний з розважальними і видовищними заходами.

Проаналізовано участь України у міжнародних економічних організаціях : Україна бере активну участь у формуванні політичних умов на міжнародній арені тим, що є членом багатьох впливових міжнародних організацій, в межах яких вона провадить активну роботу, яка, до того ж, віддзеркалює не лише загальні, а й національні інтереси нашої держави.

РОЗДІЛ 3 СТРАТЕГІЧНІ ПРІОРИТЕТИ РОЗВИТКУ МІЖНАРОДНОЇ ЕКОНОМІЧНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ

3.1. Стратегічні орієнтири міжнародної економічної діяльності України

Україна має йти шляхом запровадження політики економічного протекціонізму, адже вона має дуже великий внутрішній ринок, маємо унікальну можливість заміщення закордонних дефіцитних товарів вітчизняними, підтримку українського експорту для отримання валютного виторгу та покращення зовнішнього торговельного балансу [27].

Держава повинна підтримувати внутрішнього виробника, тобто створювати нові робочі місця, які так необхідні зараз народу України, адже, за неофіційними даними, зараз безробітних більше як 2,5 млн осіб. Це працівники, на яких покладаються їхні сім'ї, а вони самі чекають від держави раціональних, правильних кроків назустріч своїм громадянам [34].

Тому зараз як ніколи, необхідна державна підтримка, адже криза – це водночас і можливість, виживають найсильніші підприємства, які в майбутньому освоюють нові ринки збуту, що стане запорукою економічного процвітання та розвитку України.

Світова економіка через глобалізацію зітнулася з викликом, який перед нею ще не стояв. За найоптимістичнішим сценарієм, у другому кварталі 2020 року можна очікувати на спад пандемії та поступове відновлення ділової активності у другому півріччі цього року.

Це стане запорукою підтримки економічної динаміки на достатньому рівні для безболіснішого подолання світової кризи і готовності до завоювання зовнішніх ринків у післякризовому світі [65].

Україна зобов'язалась провести докорінне реформування всіх сфер життя суспільства. Метою реформ визначено досягнення європейських стандартів життя і гідного місця України в світі. "Стратегія-2020" включає в себе 62

реформи. З них пріоритетними визначено 8 реформ і 2 програми. Визначено 25 ключових показників успішності розвитку країни. Першочерговими заходами визначено реформу системи національної безпеки і оборони, оновлення влади і антикорупційну реформу, судову реформу і реформу правоохоронної системи, децентралізацію та реформу державного управління, дерегуляцію і розвиток підприємництва, реформу системи охорони здоров'я і податкову реформу [65].

Серед пріоритетів також реалізація двох програм – енергонезалежності і популяризації України в світі та просування інтересів держави у світовому інформаційному просторі [49].

Метою Стратегії є впровадження в Україні європейських стандартів життя та вихід України на провідні позиції у світі.

Задля цього рух уперед здійснюватиметься за такими векторами:

– вектор розвитку - це забезпечення сталого розвитку держави, проведення структурних реформ та, як наслідок, підвищення стандартів життя. Україна має стати державою з сильною економікою та з передовими інноваціями. Для цього, передусім, необхідно відновити макроекономічну стабільність, забезпечити стійке зростання економіки екологічно невиснажливим способом, створити сприятливі умови для ведення господарської діяльності та прозору податкову систему;

– вектор безпеки – це забезпечення гарантій безпеки держави, бізнесу та громадян, захищеності інвестицій і приватної власності. Україна має стати державою, що здатна захистити свої кордони та забезпечити мир не тільки на своїй території, а й у європейському регіоні. Визначальною основою безпеки має також стати забезпечення чесного і неупередженого правосуддя, невідкладне проведення очищення влади на всіх рівнях та забезпечення впровадження ефективних механізмів протидії корупції. Особливу увагу потрібно приділити безпеці життя та здоров'я людини, що неможливо без ефективної медицини, захищеності соціально вразливих верств населення, безпечного стану довкілля і доступу до якісної питної води, безпечних харчових продуктів та промислових товарів [50];

– вектор відповідальності – це забезпечення гарантій, що кожен громадянин, незалежно від раси, кольору шкіри, політичних, релігійних та інших переконань, статі, етнічного та соціального походження, майнового стану, місця проживання, мовних або інших ознак, матиме доступ до високоякісної освіти, системи охорони здоров'я та інших послуг в державному та приватному секторах. Територіальні громади самостійно вирішуватимуть питання місцевого значення, свого добробуту і нестимуть відповідальність за розвиток всієї країни;

– вектор гордості – це забезпечення взаємної поваги та толерантності в суспільстві, гордості за власну державу, її історію, культуру, науку, спорт. Україна повинна зайняти гідне місце серед провідних держав світу, створити належні умови життя і праці для виховання власних талантів, а також залучення найкращих світових спеціалістів різних галузей [65].

Першочерговою залишається реалізація таких реформ і програм:

1) Реформа системи національної безпеки та оборони.

Головна мета – підвищення обороноздатності держави, реформування Збройних Сил України та інших військових формувань України відповідно до сучасних вимог та з урахуванням досвіду, набутого у ході антитерористичної операції, а також розвиток оборонно-промислового комплексу для максимального задоволення потреб армії.

Також слід зосередити увагу на формуванні нових органів управління у сфері забезпечення національної безпеки, зробити акцент на системі управління, контролю, комунікацій, комп'ютерної підтримки, розвідки та інформаційного забезпечення, а також логістики в усьому секторі безпеки. У Збройних Силах України пріоритет має бути наданий повному оновленню структури, починаючи від органів управління і закінчуючи штатними розписами частин та підрозділів, а також оптимізації всіх систем та норм забезпечення, впровадженню нових зразків озброєння та військової техніки, перегляду тактики і стратегії з урахуванням вимог сучасності. Має бути повністю переглянута система

розвідки - від розвідувальних комплектів частин до розвідувальних органів Міністерства оборони України [49].

Серед головних заходів реалізації реформи системи національної безпеки та оборони мають бути функціональна оптимізація (скорочення дублюючих і зайвих структур), централізація закупівель, оптимізація системи логістичного забезпечення, оновлення доктринальних та концептуальних підходів до забезпечення національної безпеки, створення ефективної державної системи кризового реагування (мережі ситуаційних центрів центральних органів виконавчої влади) за провідної ролі Ради національної безпеки і оборони України, залучення іноземних інвестицій та формування ефективної моделі державно-приватного партнерства, запровадження кластерного принципу ротації кадрів, перегляд кваліфікаційних вимог та забезпечення чіткого дотримання цих вимог і повна переатестація кадрів, водночас вирішальними мають бути не тільки професійні, а й особистісні якості людини [50].

2) Оновлення влади та антикорупційна реформа.

Основною метою антикорупційної реформи є суттєве зменшення корупції в Україні, зменшення втрат державного бюджету та бізнесу через корупційну діяльність, а також підвищення позицій України у міжнародних рейтингах, що оцінюють рівень корупції.

Це буде досягнуто завдяки належній реалізації нової Антикорупційної стратегії та успішному впровадженню нових антикорупційних механізмів. Серед них – декларування майнового стану публічних службовців, запобігання та врегулювання конфліктів інтересів, перевірка доброчесності службовців та моніторинг їхнього способу життя. Подолання політичної корупції вимагає докорінної реформи системи політичного фінансування. Важливим є використання новітніх технологій, зокрема для забезпечення державою доступу до інформації у формі "відкритих даних" [49].

Слід створити ефективну інституційну систему запобігання і протидії корупції: Національне антикорупційне бюро України – для виявлення і розслідування корупційних злочинів вищих посадових осіб;

Національне агентство з питань запобігання корупції – для впровадження інструментів попередження корупції та здійснення контролю за доброчесною поведінкою службовців (правил щодо конфлікту інтересів, декларування майна тощо) [65].

3) Судова реформа.

Метою судової реформи є реформування судоустрою, судочинства та суміжних правових інститутів задля практичної реалізації принципів верховенства права і забезпечення кожному права на справедливий судовий розгляд справ незалежним та неупередженим судом. Реформа має забезпечити функціонування судової влади, що відповідає суспільним очікуванням щодо незалежного та справедливого суду, а також європейській системі цінностей та стандартів захисту прав людини.

Реформа проводитиметься у два етапи:

перший етап – невідкладне оновлення законодавства, спрямоване на відновлення довіри до судової влади в Україні;

другий етап – системні зміни в законодавстві: прийняття нової Конституції України та на основі відповідних конституційних змін - нових законів, що стосуються судоустрою та судочинства, інших суміжних правових інститутів [65].

4) Реформа правоохоронної системи.

Метою державної політики в цій сфері є коригування завдань та функцій правоохоронних органів, упровадження нових засад проходження служби, нових критеріїв оцінки роботи правоохоронців для підвищення рівня захисту прав і свобод людини, а також інтересів суспільства і держави від протиправних посягань.

Слід провести функціональні та організаційні перетворення у системі Міністерства внутрішніх справ України. Необхідно чітко розподілити функції із формування політики, що має здійснюватися Міністерством, та реалізації політики, що має здійснюватися окремим центральним органом виконавчої влади у системі Міністерства внутрішніх справ України – Національною

поліцією. Політичне управління та професійне керівництво у сфері правопорядку мають бути чітко розмежовані, як це передбачено Європейським кодексом поліцейської етики [50].

Необхідно забезпечити прозору систему конкурсного добору осіб на посади, створити нову систему атестації персоналу органів правопорядку, змінити підходи до підготовки працівників цих органів, що повинно забезпечити зміну їх ставлення до виконання службових обов'язків у напрямі усвідомлення їх як надання оплачуваних державою послуг із забезпечення насамперед безпеки кожної особи, її особистих та майнових прав, суспільних та державних інтересів [49].

Потрібно зробити систему забезпечення правопорядку максимально прозорою та дружньою для суспільства. Важливим у цій сфері є проведення ґрунтовної децентралізації та впровадження дієвих механізмів громадського контролю за органами правопорядку. Пріоритетним у роботі таких органів має бути принцип законності - система віддання та виконання наказів повинна стати такою, щоб працівник поліції керувався законом і не виконував явно злочинні накази.

5) Децентралізація та реформа державного управління.

Метою реформи державного управління є побудова прозорої системи державного управління, створення професійного інституту державної служби, забезпечення її ефективності. Результатом впровадження реформи має стати створення ефективної, прозорої, відкритої та гнучкої структури публічної адміністрації із застосуванням новітніх інформаційно-комунікативних технологій (е-урядування), яка здатна виробляти і реалізовувати цілісну державну політику, спрямовану на суспільний сталий розвиток і адекватне реагування на внутрішні та зовнішні виклики [65].

Метою політики у сфері децентралізації є відхід від централізованої моделі управління в державі, забезпечення спроможності місцевого самоврядування та побудова ефективної системи територіальної організації влади в Україні, реалізація у повній мірі положень Європейської хартії

місцевого самоврядування, принципів субсидіарності, повсюдності і фінансової самодостатності місцевого самоврядування.

Пріоритетом в управлінні публічними фінансами має стати підвищення прозорості та ефективності їх розподілу та витрачання. Процес здійснення державних закупівель повинен стати максимально прозорим та урахувати загальні принципи конкуренції. Корупційна складова під час здійснення державних закупівель має бути ліквідована [27].

б) Деретуляція та розвиток підприємництва.

Середньостроковою метою дальших реформ у цій сфері є створення сприятливого середовища для ведення бізнесу, розвитку малого і середнього підприємництва, залучення інвестицій, спрощення міжнародної торгівлі та підвищення ефективності ринку праці. Необхідно скоротити кількість документів дозвільного характеру у сфері господарської діяльності та видів господарської діяльності, що підлягають ліцензуванню, скасувати регуляторні акти, які ускладнюють ведення підприємницької діяльності, скоротити кількість органів державного нагляду (контролю), забезпечити надання послуг для громадян та бізнесу в електронному вигляді.

З метою розширення та спрощення доступу українських товарів на ринки держав – членів Європейського Союзу необхідно привести систему технічного регулювання у відповідність із європейськими вимогами та завершити реформування системи державного контролю за безпечністю та якістю харчових продуктів [65].

Для підтримки інвестиційної активності та захисту прав інвесторів потрібно забезпечити ефективний захист права приватної власності, у тому числі судовими органами, гармонізувати із законодавством Європейського Союзу положення законодавства України щодо захисту прав національних та іноземних інвесторів та кредиторів, захисту економічної конкуренції, запровадити стимулюючі механізми інвестиційної діяльності, виходячи із найкращої світової практики [50].

7) Реформа системи охорони здоров'я.

Метою державної політики у цій сфері є кардинальне, системне реформування, спрямоване на створення системи, орієнтованої на пацієнта, здатної забезпечити медичне обслуговування для всіх громадян України на рівні розвинутих європейських держав. Головними напрямками реформ мають стати підвищення особистої відповідальності громадян за власне здоров'я, забезпечення для них вільного вибору постачальників медичних послуг належної якості, надання для цього адресної допомоги найбільш соціально незахищеним верствам населення, створення бізнес-дружньої обстановки на ринку охорони здоров'я. Орієнтиром у проведенні реформи є програма Європейського Союзу "Європейська стратегія здоров'я - 2020" [65].

8) Податкова реформа.

Мета реформи – побудова податкової системи, яка є простою, економічно справедливою, з мінімальними затратами часу на розрахунок і сплату податків, створює необхідні умови для сталого розвитку національної економіки, забезпечує достатнє наповнення Державного бюджету України і місцевих бюджетів. Головними напрямками реформи є перехід від наглядово-каральної функції фіскальних органів до обслуговуючої, що допомагає у нарахуванні та проведенні сплати податків, а не має на меті наповнення бюджету за рахунок фінансових санкцій та переплат; зменшення кількості податків, їх розміру та спрощення порядку розрахунку і сплати; впровадження електронних сервісів для платників податків; зменшення податкового навантаження на заробітну плату з метою її детінізації; удосконалення законодавства України, спрямованого на посилення боротьби зі схемами ухиляння від сплати податків як юридичними, так і фізичними особами, зокрема удосконалення адміністрування податку на додану вартість, формування системи податкового контролю залежно від ступеня ризику в діяльності платників податків, забезпечення відкритості доступу до інформації про сплату податків, удосконалення законодавства з питань трансфертного ціноутворення, впровадження контролю за видатками фізичних осіб [49].

9) Програма енергонезалежності.

Головне завдання – забезпечення енергетичної безпеки і перехід до енергоефективного та енергоощадного використання та споживання енергоресурсів із впровадженням інноваційних технологій. Основними цілями державної політики у цій сфері є: зниження енергоємності валового внутрішнього продукту (на 20 відсотків до кінця 2020 року) шляхом забезпечення (впровадження) 100 відсотків обов'язкового комерційного обліку споживання енергоресурсів (енергії та палива), переходу до використання енергоефективних технологій та обладнання, зокрема через механізм залучення енерго сервісних компаній, реалізації проектів з використанням альтернативних джерел енергії; забезпечення максимально широкої диверсифікації шляхів та джерел постачання первинних енергоресурсів, зокрема нафти, природного газу, вугілля, ядерного палива, нарощування видобутку вітчизняних енергоносіїв, запровадження прозорих конкурентних правил розробки та використання родовищ енергоносіїв; лібералізація ринків електричної і теплової енергії, вугілля та газу, перехід на нову модель їх функціонування; інтеграція енергосистеми України з континентальною європейською енергосистемою ENTSO-E; реорганізація публічного акціонерного товариства "Національна акціонерна компанія "Нафтогаз України" відповідно до Третього енергетичного пакету Європейського Союзу; повна реформа системи ціно- та тарифоутворення на енергію та паливо, зокрема перегляд механізму формування балансу енергоресурсів, відмова від перехресного субсидування та державного дотування; залучення іноземних інвестицій в енергетичний сектор України, зокрема до модернізації Єдиної газотранспортної системи України, електрогенеруючих потужностей та електромереж; реформа вугільної галузі та залучення стратегічних інвесторів, приватизація перспективних і ліквідація (консервація) збиткових вугледобувних підприємств; модернізація інфраструктури паливно-енергетичного комплексу [62].

10) Програма популяризації України у світі та просування інтересів України у світовому інформаційному просторі.

Головна мета – формування довіри до України, спрямування її позиціонування у світі на користь політичним та економічним інтересам нашої держави, а також на зміцнення її національної безпеки і відновлення територіальної цілісності. Ключове завдання - формування позитивного іміджу України як європейської, демократичної, конкурентоздатної держави із сприятливим бізнес-кліматом, зі своїм унікальним місцем у світовому розподілі праці та інтегрованої у глобальні ланцюги створення доданої вартості.

Нормативно-правове та організаційне забезпечення реалізації Стратегії має здійснюватися шляхом розроблення та прийняття в установленому порядку відповідних нормативно-правових актів, щорічних планів дій реалізації цієї Стратегії, моніторингу стану їх виконання. [65]

Технологічний, інноваційний, організаційний та інфраструктурний розвиток сфери міжнародної торгівлі потребує запровадження нових підходів до реалізації зовнішньоекономічної політики, а також широкого впровадження новітніх наукових та інформаційних технологій у виробничі та торговельні процеси. У 2017 році уряд схвалив Експортну стратегію України на найближчі 4 роки, тож основними стратегічними цілями розвитку торгівлі залишається: створення умов для розвитку сфер торгівлі та інновацій задля диверсифікації експорту українських товарів та послуг, підтримка експорту з боку держави, а також підвищення рівня знань та навичок, необхідних підприємствам для здійснення міжнародної торгівлі [66].

Також у рамках Експортної Стратегії було затверджено перелік нових перспективних ринків, які зможуть замінити традиційні експортні ринки, доступ на які ускладнено через політичну ситуацію. Зокрема, було визначено топ-20 ринків, які, за умови вибору правильних форм і інструментів роботи з ними, здатні показати досить швидкі результати. Серед них, крім країн ЄС: Єгипет, Індія, Білорусь, Грузія, Молдова, Іран, Саудівська Аравія, Китай, Японія, США, Канада, Швейцарія та Бангладеш [66].

3.2 Шляхи удосконалення міжнародної економічної діяльності України

Основними напрямками удосконалення міжнародної економічної діяльності України є :

- збільшення структури та покращення якості товарів в Україні;
- впровадження політики імпортозаміщення;
- розвиток сфери та покращення якості послуг (франчайзинг, інжиніринг, міжнародний туризм);
- впровадження інформаційно-комунікаційних технологій;
- активізація участі у міжнародній кооперації та спеціалізації виробництва.

Висока якість вітчизняної продукції сприятиме формуванню позитивного міжнародного іміджу України, що є передумовою інтеграції нашої держави в європейські структури та світову економічну систему. Висока якість товарів та послуг є запорукою рівноправних та взаємовигідних стосунків з іншими країнами і наддержавними об'єднаннями.

Щоб цього досягти, необхідно налагоджувати та розвивати співробітництво з міжнародними та національними організаціями у сфері якості та управління якістю. Насамперед це стосується розвитку ділового партнерства з такими впливовими організаціями в сфері якості світового масштабу, як Європейська організація з якості (ЄОЯ), Європейський фонд управління якістю (ЄФУЯ), Американське товариство якості (АТЯ) [44].

Намагання України інтегруватись на засадах рівноправності в європейське і світове співтовариство потребує визнання та дотримання нею міжнародних норм і правил у сфері якості, насамперед стандартів Міжнародної організації зі стандартизації (ISO), Європейських директив і стандартів, а також принципів ЄОЯ, ЄФУЯ, АТЯ [44].

Вигоду від імпортозаміщення отримують ті вітчизняні галузі, які нездатні конкурувати з дешевшою або якіснішою імпортною продукцією.

Переорієнтування на економіку на основі послуг є можливою альтернативою імпортозаміщення та одним з національних пріоритетів міжнародної економічної діяльності України [27].

У нашій державі сфера послуг недостатньо розвинена, в тому числі, якщо розглядати туризм, то наша країна, маючи виняткові кліматичні та культурно-історичні умови, поки що не може використовувати їх у повному обсязі. У першу чергу це пов'язано із загальною економічною нестабільністю в країні, адже на туризм працює близько 50 різних галузей народного господарства: транспорт, промисловість, сільське господарство, будівництво, медицина, культура [23].

У багатьох країнах альтернативою традиційному відпочинку став «зелений туризм». Але його розвитку в Україні заважає чимало факторів. Одним із них є недосконалість податкової системи. Існують і проблеми інформаційно-рекламного плану. Все це відбивається не тільки на розвитку «зеленого туризму», але й на розвитку всієї туристичної галузі. Потрібно також зазначити, що лише близько 10% готелів відповідають міжнародним стандартам, серед них немає жодного п'ятизіркового і тільки шість мають чотири зірки. На дуже низькому рівні знаходиться стан українських доріг і взагалі всієї інфраструктури, яка має відношення до туристичного комплексу.

Перспективи розвитку туризму в Україні покладаються, насамперед, на реалізацію глобальної програми створення в Україні транспортних коридорів. Вони можуть дати не тільки тисячі нових робочих місць на строк будування, а й поштовх для створення багатьох малих та середніх підприємств ринкової інфраструктури.

Все це дає підстави сподіватися на подальший розвиток туризму в Україні та його вихід на світовий рівень [54].

У сьогоденних умовах розвиток нових інформаційно-комунікаційних технологій – це запорука успішної діяльності не тільки будь-якого підприємства, а й держави загалом. Проблеми розроблення ефективних комп'ютерних технологій перебувають у центрі уваги науковців та практиків усіх розвинених

країн світу. Стало очевидно, що комп'ютерні технології дають можливість на порядок підвищити ефективність розв'язання різноманітних задач – у сфері державного управління, дослідження Світового океану й космосу, вивчення проблем екології, біології, медицини, економіки, військової справи, проектування складних об'єктів, захисту інформації в системах тощо. Їх повсюдне впровадження – необхідна умова розвитку сучасного інформаційного суспільства [56].

Варто також зазначити, що застосування інформаційно-комунікаційних технологій сприяє розробленню і виробництву матеріалів культурного і освітнього призначення та їх поширення; забезпечує можливість усім особам відігравати активнішу роль у житті суспільства на національному, регіональному і місцевому рівнях шляхом використання новітніх інформаційних технологій з метою: забезпечення безперешкодного доступу до інформації про місцеві, регіональні адміністративні та юридичні служби і прями зв'язки з ними; доступу до офіційних текстів місцевих, регіональних і національних законів і нормативних актів, міжнародних договорів і рішень національних і міжнародних судових органів; сприяння максимально широкому доступу до новітніх інформаційних технологій і комунікаційних послуг, наприклад, шляхом створення широкої мережі пунктів доступу у громадських місцях; сприяння ефективній міжнародній співпраці.

Впровадження новітніх цифрових технологій дасть змогу пришвидшити реалізацію поставлених цілей через скорочення часу на передавання та отримання інформації, а також зменшення паперової роботи завдяки електронним носіям інформації [27].

Щоб широкомасштабно використовувати інформаційно-комунікаційні технології у всіх сферах соціально-економічного, політичного і культурного життя суспільства з метою підвищення ефективності використання інформації і знань для управління, задоволення інформаційних потреб громадян, організацій і держави та створення передумов переходу на шлях побудови інформаційного суспільства, потрібно подолати такі проблеми, як:

- відсутність єдиних стандартів протоколів та регламентів взаємодії ІКТ засобів;
- відсутність конкретних, детальних науково обґрунтованих планів реалізації програм використання інформаційно-комунікаційних технологій;
- відсутність критеріїв оцінювання та індикаторів ступеню виконання програм;
- відсутність фізичних та бюрократичних механізмів контролю; відсутність узгодженості дій органів державної влади різних рівнів в контексті інформатизації;
- не синхронізовані плани робіт, програми, та бюджети структур, задіяних в інформатизації;
- низький рівень інформаційної культури населення та державних службовців;
- відсутність програм щодо розвитку інформаційної культури;
- недофінансування та нераціональне витрачання коштів, нестача кваліфікованих кадрів;
- неможливість проведення досліджень та розробки якісного програмного забезпечення, нестача технічних засобів;
- корупція, що гальмує розвиток та впровадження ІКТ в управлінні держаними процесами [27].

Водночас трансформація традиційних форм взаємодії уряду і громадян з використанням новітніх інформаційно-комунікаційних технологій не повинна породжувати соціальну нерівність.

У зв'язку з цим уряд повинен сприяти зменшенню “цифрового” розшарування суспільства. Для цього слід вести цілеспрямовану політику у сфері підвищення комп'ютерної грамотності, створення навчальних центрів і покращення умов для підвищення кваліфікації персоналу у сфері інформаційно-комунікаційних технологій, зокрема через забезпечення доступу до національної освітньої мережі та мережевої бібліотеки.[25]

Висновки до розділу 3

У останньому розділі дипломної роботи були проаналізовані стратегічні пріоритети міжнародної економічної діяльності :

Стратегічними орієнтирами для розвитку міжнародної економічної діяльності України є такі заходи: підсилення інституційної спроможності для здійснення міжнародних стратегічних комунікацій; синергії зусиль органів влади, бізнесу та громадянського суспільства для просування України у світі; збільшення та оптимізації присутності України на міжнародних заходах та майданчиках; присутності у міжнародному академічному, культурному та громадському середовищі; комунікації щодо успіху реформ та перетворень, що здійснюються в Україні; формування і просування бренд-меседжів про Україну: Україна– країна свободи і гідності; Україна– країна, що реформується, незважаючи на виклики; Україна– хаб для інвестицій; Україна– країна високих технологій та інновацій; Україна – країна, приваблива для туризму; Україна– країна із визначними культурними та історичними традиціями; регулярного відкритого діалогу із спільнотою світових лідерів думки, експертів та медіа, які висвітлюють або коментують українську тематику; формування сталих ефективних комунікацій з українською діаспорою та використання її потенціалу.

Серед шляхів удосконалення міжнародної економічної діяльності України основними є: покращення структури якості товарів та послуг в Україні; удосконалення законодавчої складової; забезпечення прозорості ведення бізнесу; поліпшення інвестиційного клімату; впровадження політики імпортозаміщення; розвиток сфери послуг (франчайзинг, інжиніринг, міжнародний туризм); впровадження інформаційно-комунікаційних технологій, адже інформація набуває ролі найціннішого активу. Тому питання створення інформаційно-комунікаційних систем, які б ефективно працювали з інформаційними ресурсами, є надзвичайно актуальним.

Варто зосередитись насамперед на: виборі високотехнологічних галузей економіки для першочергового інвестування; терміновому перегляді механізмів державного регулювання інноваційного розвитку держави; впровадженні ефективного механізму мотивування і стимулювання розвитку малих інноваційних підприємств, здатних генерувати інноваційні ідеї та підприємницькі пропозиції; розробці, затвердженні та ефективній реалізації механізму взаємодії органів державної підтримки і розвитку інноваційної сфери в Україні; стимулюванні та внутрішній підтримці міжнародного співробітництва в інноваційній сфері, у т. ч. активізації регіональних процесів такої співпраці, інструментарієм якого є євро регіони, що інтегрують позитивні тенденції «нової конкуренції», «нової регіоналізації» та здобутків нової економіки, що базується на знаннях.

Намагання України інтегруватись на засадах рівноправності в європейське і світове співтовариство потребує визнання та дотримання нею міжнародних норм і правил. Щоб цього досягти, необхідно налагоджувати та розвивати співробітництво з міжнародними та національними організаціями у сфері якості та управління якістю. Насамперед це стосується розвитку ділового партнерства з такими впливовими організаціями в сфері якості світового масштабу, як Європейська організація з якості (ЄОЯ), Європейський фонд управління якістю (ЄФУЯ), Американське товариство якості (АТЯ).

ВИСНОВКИ

На основі проведеного аналізу національних пріоритетів міжнародної економічної діяльності, зроблено наступні висновки :

- розглянуто сутність, особливості та форми міжнародної економічної діяльності;
- охарактеризовано суб'єкти міжнародної економічної діяльності;
- визначено національні пріоритети міжнародної економічної діяльності України;
- з'ясовано участь України у міжнародних економічних організаціях;
- визначено стратегічні орієнтири міжнародної економічної діяльності;
- розкрито шляхи удосконалення міжнародної економічної діяльності.

1. У першому розділі було розкрито сутність та особливості міжнародної економічної діяльності її форми та суб'єкти.

Міжнародна економічна діяльність реалізується в комплексі численних форм співробітництва різних країн, виробничих, торговельно-комерційних контактів, які виходять за межі окремих держав, а також засобів регулювання зазначених контактів з боку владних інститутів.

З одного боку, міжнародна економічна діяльність України складається з проблематики комерційної діяльності господарських агентів, а з іншого – її наповнює право- та нормотворчість відповідних регулюючих, некомерційних інститутів.

Міжнародна економічна діяльність утворює систему господарських зв'язків між національними економіками країн, відповідними суб'єктами господарювання. Вона ґрунтується на міжнародній спеціалізації виробництва та інтернаціоналізації господарського життя. Можливості, перспективи міжнародної економічної діяльності, її основних форм визначаються поглибленням міжнародного поділу праці, переходом до вищих його типів.

Міжнародна економічна діяльність країни здійснюється в таких формах : міжнародна торгівля товарами ; міжнародна торгівля послугами; міжнародний рух капіталів ; міжнародне науково-технічне співробітництво; міжнародні валютно-фінансові відносини; міжнародні кредитні відносини; міжнародна міграція робочої сили; співробітництво країни з міжнародними економічними організаціями; участь країни у вирішенні таких глобальних проблем світової економіки, як демографічної, продовольчої, екологічної, ядерної небезпеки, боротьби з тероризмом.)

У міжнародній економічній діяльності беруть участь відповідні суб'єкти: держави, інтеграційні об'єднання країн, транснаціональні корпорації, міждержавні організації, союзи підприємців, фірми й окремі особи.

Залежно від рівня міжнародної взаємодії виокремлюють:

1) суб'єкти мікроекономічного рівня - юридичні, фізичні особи, організаційні структури (які наділені відповідною дієздатністю та правами.)

2) суб'єкти макроекономічного рівня – це держава в особі її уповноважених органів, які в процесі міжнародної економічної взаємодії намагаються реалізувати державні інтереси.

3) суб'єкти між або наддержавного рівня - суб'єктами є всі міжнародні організації – ЄС, ЄБРР, МВФ.

2. Аналіз національних пріоритетів міжнародної економічної діяльності України показав, що:

Зовнішньоторговельна діяльність України в останні роки зберегла негативні довгострокові структурні тенденції в експорті та імпорті товарів і послуг, а саме: переважно сировинна спрямованість експорту, превалювання матеріаломісткого обладнання в експорті продукції машинобудування; нераціональність товарної структури імпорту; деформована географічна структура експорту та імпорту, аж до монопольної залежності від окремих країн; вкрай нерівномірне розміщення експортного потенціалу України.

На розвиток економіки впливали й такі несприятливі фактори: неконкурентоспроможність більшості підприємств, товарів у якісно нових

умовах зовнішньої торгівлі; значний зовнішній державний борг, в тому числі пов'язаний з експортно-імпортною діяльністю останніх років; недієва система митного контролю; нерегульованість торговельно-економічних відносин з країнами «ближнього зарубіжжя»; нерозвиненість інфраструктури зовнішньоекономічної діяльності, у тому числі інформаційної; кадрова незабезпеченість на всіх рівнях здійснення і регулювання зовнішньоекономічної діяльності.

Здобуття Україною державної незалежності поряд з багатьма іншими питаннями висунуло цілу низку проблем у сфері міжнародних відносин. Це і вироблення власної позиції, розвиток дипломатичних, торговельних, виробничих відносин із зовнішнім світом, це і новий, самостійний тип взаємин з іншими країнами, так званим "ближнім зарубіжжям", це, з рештою включення України в інтеграційні процеси, які розгорнулися серед розвинутих країн Європи.

Суверенність держави, окрім іншого, означає самостійність її зовнішньої політики. Набуття Україною ознак повноцінно розвинутої держави, суб'єкта міжнародних відносин відбувається за досить складних, суперечливих і певною мірою унікальних умов. Після тривалого періоду монополії правлячих кіл у визначенні зовнішньополітичного курсу до його формування наразі причетні сили з різними, часто протилежними соціально-політичними позиціями, і це ускладнює вироблення загальнодержавного курсу у міжнародних відносинах нашої країни.

3. У третьому розділі дипломної роботи були проаналізовані стратегічні пріоритети міжнародної економічної діяльності, а саме:

Досягнення європейських стандартів життя і гідного місця України в світі через "Стратегію - 2020", яка включає в себе 62 реформи. З них пріоритетними визначено 8 реформ і 2 програми. Визначено 25 ключових показників успішності розвитку країни. Першочерговими заходами визначено реформу системи національної безпеки і оборони, оновлення влади і антикорупційну реформу, судову реформу і реформу правоохоронної системи, децентралізацію

та реформу державного управління, дерегуляцію і розвиток підприємництва, реформу системи охорони здоров'я і податкову реформу.

Серед пріоритетів також реалізація двох програм – енергонезалежності і популяризації України в світі та просування інтересів держави у світовому інформаційному просторі. Метою Стратегії є впровадження в Україні європейських стандартів життя та вихід України на провідні позиції у світі.

Розглянуто «Експортну стратегію України», яку у 2017 році уряд схвалив на найближчі 4 роки, серед основних стратегічних цілей якої : диверсифікація експорту українських товарів та послуг, підтримка експортоорієнтованих підприємств з боку держави, а також підвищення рівня знань та навичок підприємців.

Визначено шляхи удосконалення міжнародної економічної діяльності України: розвиток підприємництва, що сприятиме відтворенню експортного потенціалу країни, підвищенню конкурентоспроможності українських товарів на світових ринках; формування раціональної структури експорту й імпорту; розвиток власних галузей, що мають конкурентні переваги у світовій економіці; створення сприятливого інвестиційного клімату; розвиток інноваційної складової; участь у міжнародній кооперації та спеціалізації виробництва; ефективна інтеграція до світового економічного простору.

ПЕРЕЛІК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Про засади внутрішньої і зовнішньої політики: Закон України від 01.07.2010 р. № 2180-VIII *Голос України*. 2017. 27 верес. (№ 178-179). С. 11– 22.
2. Про національну безпеку України: Закон України від 21.06.2018 р. № 287- VIII *Голос України*. 2018.
3. Основні напрями зовнішньої політики України: Постанова Кабінету Міністрів України від 28.12.1993 р. № 37. Офіційний вісник України. 1993. № 4. С. 379
4. Білозерська районна державна адміністрація/[Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://bilozerka-rda.gov.ua/>
5. Гуткевич С.О. Інвестування: теорія і практика: Навчальний посібник. –К.: Вид-во Європ. Ун-ту.. -234 с.
6. Інвестування: міжнародний досвід: монографія/ С.О.Гуткевич та інші. – Харків «Діса плюс», 2017. – 210 с.
7. Стратегія розвитку: інвестиційний вимір/ С.О.Гуткевич та інші. – Харків «Діса плюс, 2016. – 162 с.
8. Теоретичні засади правого регулювання інвестиційної діяльності в Україні: монографія / С.О.Гуткевич, І.Г.Онщенко, В.О.Веклич, П.О.Сидоренко, Г.Г.Тараненко, О.Г. Занозовська. – К.: НУХТ, 2015. – 310 с. – Т.1.
9. Бестужева С. В. Глобалізація та світова фінансова криза: прогнозована реальність / С. В. Бестужева // Економічний простір : збірник наукових праць. – № 22/1. – Дніпропетровськ : ПДАБА, 2009. – С. 78–85.
10. Бестужева С. В. Дослідження економічної сутності експорту / С. В. Бестужева // Ринкова трансформація економіки : збірник наукових праць. – Харків : ХІБМ, 2009. – Вип. 11. – С. 104–108.
11. Бестужева С. В. Міжнародна економічна діяльність України : навч. посіб. / С. В. Бестужева. – Х. : Вид. ХНЕУ, 2010. – 212 с.

12. Боринець С. Я. Міжнародні валютно-фінансові відносини : підручник / С. Я. Боринець. – 5-те вид., перероб. і допов. – К. : Знання, 2008. – 582 с.
13. Газуда М. В. Теоретичні підходи до сутності транскордонного й прикордонного співробітництва / М. В. Газуда // Сталий розвиток економіки : наук.-виробн. журн. – 2012. – № 1. – С. 10–18.
14. Гальчинський А. Україна на перехресті геополітичних інтересів / А. Гальчинський. – К. : Знання України, 2009. – 180 с.
15. Гриневич С. С. Підходи до визначення сутності економічної категорії ефективності зовнішньоекономічної діяльності підприємств / С. С. Гриневич, О. Ю. Сало, К. А. Львівська // Науковий вісник КНЕУ. – 2008. – № 18. – С. 56–59. 266
16. Дейнека О. Г. Фактори й умови розвитку транспортної інфраструктури / О. Г. Дейнека // Вісник економіки транспорту і промисловості. – Вип. 34. – Харків. – 2011. – С. 42–47.
17. Задорожний Г. В. Неодирижизм государства / Г. В. Задорожний, В. И. Олефир // Соціальна економіка. – 2014. – № 3–4. – С. 28–36.
18. Зовнішньоекономічна діяльність підприємства: навч. посіб. / О. В. Шкурупій, В. В. Гончаренко та ін. ; за ред. О. В. Шкурупій. – К. : Центр учбової літератури, 2012. – 248 с.
19. Капильцова В. В. Стан, проблеми та тенденції розвитку консалтингу в Україні / В. В. Капильцова // Вісник Запорізького національного університету. – №4(8). – 2010. – С. 189–193.
20. Кардозо Ф. Э. Зависимость и развитие Латинской Америки: опыт социологической интерпретации / Ф. Э. Кардозо, Э. Фалетто. [пер. с исп.]. – М. : ЮНИТИ, 2002. – 245 с.
21. Киреев А. Международная экономика. В 2-х ч. Ч.1. Международная микроэкономика: движение товаров и факторов производства : учеб. пособ. для вузов / А. Киреев. – М. : Международные отношения, 2002. – 416 с.

22. Козик В. В. Міжнародні економічні відносини : навч. посіб. / В. В. Козик, Л. А. Панкова, Н. Б. Даниленко. – 7-е вид. – К. : Знання, 2008. – 406 с.
23. Кузьмин В. М. Политическая лимология в системе наук о границах: исследование приграничных регионов // Вестник Российского государственного университета им. Иммануила Канта. – Вып. 6. Сер. Гуманитарные науки. – Калининград : Изд. РГУ им. И. Канта, 2010. – С. 65–71.
24. Кухарська Н. О. Міжнародна економічна діяльність України: [навч. посіб.] / Н. О. Кухарська, С. К. Харічков. – Х. : Одісей, 2006. – 456 с.
25. Лісун Я. В. Статистичний аналіз франчайзингу сфери громадського харчування та торгівлі в Україні / Я. В. 267 Лісун // Економічний аналіз : зб. наук. праць / Тернопільський національний економічний університет. – Тернопіль : Видавничо-поліграфічний центр "Економічна думка", 2015. – С 45–52.
26. Мазур А. А. Современные инновационные структуры : монография / А. А. Мазур, И. Б. Гагауз. – Х.: СПД Либуркина Л.М., 2005. – 348 с.
27. Мазур А. А. Технологічні парки України: цифри, факти, проблеми / А. А. Мазур, С. В. Пустовойт // Наука та інновації. – 2013. – Т.9. – № 3. – С.59–72.
28. Макуха С. М. Україна в міжнародних відносинах в умовах глобалізації / С. М. Макуха. – Х. : Легас, 2003. – 352 с.
29. Матвеев М. Е. Регулювання зовнішньоекономічної діяльності : навч. посіб. / М. Е. Матвеев, І. І. Дідович. – К. : Видавничий дім "Професіонал", 2008. – 192 с.
30. Мельников О. Г. Державне управління у сфері прикордонної безпеки в умовах європейської інтеграції України: дис. к. н. держ. упр.: 25.00.01 / О. Г. Мельников. – К. : 2010. – 235 с.
31. Мельников О. Г. Інтегрований прикордонний менеджмент – європейська модель управління кордонами для України / О. Г. Мельников // Вісник держслужби України. – 2012. – № 3. – С. 13–21.

32. Міжнародна економіка : [навч. посіб.] / Ю. Г. Козак, Д. Г. Лук'яненко, Ю. В. Макогон та ін.. – 2-ге вид., перероб. і доп. – К. : Центр навчальної літератури, 2004. – 672 с.
33. Міжнародна економіка : підручник / А. П. Румянцев, Г. Н. Климко, В. В. Рокоча та ін. – К. : Знання-Прес, 2003. – 447 с.
34. Офіційний сайт Державного комітету статистики. – Режим доступу : <http://www.ukrstat.gov.ua>.
35. Офіційний сайт Державної фіскальної служби України. – Режим доступу : <http://sfs.gov.ua>.
36. Офіційний сайт Міністерства економічного розвитку і торгівлі України.[Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://me.gov.ua>.
37. Офіційний сайт Міністерства фінансів України. [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://minfin.gov.ua>.
38. Офіційний сайт Міжнародного валютного фонду. [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://imf.org>.
39. Офіційний сайт Міжнародної організації з міграції. [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://iom.org>.
40. Офіційний сайт Національного банку України. [Електронний ресурс]. – Режим доступу : [http:// bank. gov. ua](http://bank.gov.ua).
41. Офіційний сайт Світової організації торгівлі. [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://wto.org>.
42. Офіційний сайт Світового банку. [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://worldbank.org>.
43. Офіційний сайт ЮНКТАД. [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://unctad.org>.
44. Бабій Л. Роль наднаціональності міжнародних економічних організацій у формуванні глобального економічного правопорядку / Л. Бабій // Право України. – 2010. – № 1. – С. 155–162.

45. Бабець І. Г. Проблеми інституційного забезпечення міжнародного науково-технічного співробітництва регіонів / І. Г. Бабець // Науково-технічна інформація. – 2010. – № 3. – С. 8–13.
46. Вачевський М. Маркетинг світового господарства та Україна в міжнародних економічних відносинах // Вища школа. – 2010. – № 2. – С. 60–67.
47. Вишняк Л. Розвиток міжнародного бізнесу в Україні в умовах глобальної фінансової кризи / Вишняк Л. // Актуальні проблеми міжнародних відносин. – К., 2011. – Вип. 98, ч. 2. – С. 78–79.
48. Гафинець О. Особливості правового статусу специфічних суб'єктів міжнародного економічного права / О. Гафинець // Студентський юридичний журнал. – 2012. – № 2. – С. 54–59.
49. Гнатюк О. В. Тенденції розвитку глобальних світових процесів до 2015 року (на основі доповіді Національної ради з розвідки США) / О. В. Гнатюк // Актуальні проблеми міжнародних відносин. – К., 2010. – Вип. 93, ч. 1. – С. 120–122.
50. Голуб К. Ю. Приоритеты правовой политики в сфере внешнеэкономической деятельности / К. Ю. Голуб // Современное право. – 2011. – № 7. – С. 34–36
51. Гражевська Н. І. Інституційна зміна світової економіки за умов фінансової глобалізації / Н. І. Гражевська, В. І. Трохименко // Фінанси України. – 2013. – № 5. – С. 58–68/
52. Кулішов В. В. Дослідження сучасної світової глобалізації в економічних процесах / В. В. Кулішов // Вища школа. – 2011. – № 9. – С. 92–100.
53. Куриляк В. Є. Цивілізаційний розвиток світової економіки: етапи і концепції / В. Є. Куриляк, С. О. Геращенко // Вісник Академії митної служби України. Серія "Економіка". – Д., 2010. – № 2. – С. 31–38.
54. Мандибура В. Фіктивний капітал в умовах сучасної світової економіки / В. Мандибура // Вісник Київського національного університету ім. Т. Шевченка. Економіка. – К., 2011. – Вип. 132. – С. 5–9.

55. Омельченко А. Поняття та ознаки зовнішньоекономічної діяльності як предмета правового регулювання / А. Омельченко // Право України. – 2011. – № 5. – С. 218–223.
56. Омельченко А. В. Система та правовий статус суб'єктів зовнішньоекономічної діяльності в Україні / А. В. Омельченко // Адвокат. – 2011. – № 7. – С. 26–30.
58. Беззуб І. Новий Закон про національну безпеку України: що зміниться в армії та обороні [Електронний ресурс] / І. Беззуб // Громадська думка про правотворення. – 2018. – № 6. – С. 3–10.
59. Тюпа Д. І. Стан та особливості міжнародної економічної діяльності України. [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.economy-confer.com.ua/full-article/934/>
60. Про зовнішньоекономічну діяльність: Закон України від 16.04.1991 р. № 959-ХІІ (далі – Закон № 959)
61. Пекельна залежність України [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://uare.com.ua/ekspertna-dumka/226-pekelnazalezhnist-ukrajini.html>
62. Миськевич Т. Стратегія антикорупційної політики України [Електронний ресурс] / Т. Миськевич // Громадська думка про правотворення. – 2018. – № 10 (154). – С. 10–14. – Режим доступу: <http://nbuviar.gov.ua/images/dumka/2018/10.pdf>.
63. Беліков В.С. Науково-технічне спрямування міжнародної кооперації України // Актуальні проблеми міжнародних відносин. – 2012. — №110 (II), — С. 14-22.
64. Грущинська Н.М. Передумови формування спеціалізації України в умовах первинного географічного поділу праці / Н.М. Грущинська // Молодий вчений. – 2015. — № 4 (19). С. 57-61.
65. Указ «Про Стратегію сталого розвитку “Україна-2020»/[Електронний ресурс]. - Режим доступу : <http://www.president.gov.ua/documents/18688.html>.
66. Експортна стратегія 2017 -2021 [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <https://www.me.gov.ua/News/Detail?lang=uk-UA&id=ca5073b4-b369>